

Κατευθύνσεις οικονομικής ανάκαμψης

Εισαγωγικό Σημείωμα

Βιώνουμε ακόμα τη μακροβιότερη ύφεση στη σύγχρονη δυτική ιστορία. Η ελληνική οικονομία υποφέρει από ένα αναποτελεσματικό δημόσιο τομέα και ένα στρεβλό οικονομικό μοντέλο που βασίστηκε στην χρηματοδοτούμενη από τον δημόσιο τομέα κατανάλωση. Μπορεί η έξοδος της χώρας από το Ευρώ να αποφευχθεί, αλλά το δημόσιο χρέος παραμένει υψηλό. Οι αγορές πλέον αναζητούν την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας, αναγνωρίζοντας όμως ότι η αστάθεια του θεσμικού πλαισίου, η έλλειψη θέλησης για μεταρρυθμίσεις και η καθυστέρηση στην υλοποίηση των αλλαγών αποτελούν κρίσιμα εμπόδια και κινδύνους για την ανάπτυξη της οικονομίας. Η αλλαγή του οικονομικού μοντέλου και η προσέλκυση νέων κεφαλαίων στην αγορά θα επέλθει μόνο με την στρατηγική μετατόπιση από την «Συγκράτηση του Χρέους» προς την «Ανάπτυξη» και από την «Δημόσια Κατανάλωση» στις «Ιδιωτικές Επενδύσεις».

Οι περισσότερες προσεγγίσεις μέχρι σήμερα είτε εστίαζαν στην περιγραφή του προβλήματος, είτε κινούνταν σε ένα ολιστικό - στρατηγικό επίπεδο. Η PwC αξιοποιώντας την γνώση των στελεχών της και τις εμπειρίες που συγκεντρώνει από ένα διευρυμένο πελατολόγιο εταιρειών, από διαφορετικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας και από το δημόσιο, παραθέτει πρακτικές κατευθύνσεις και απλές δράσεις για την έξοδο από την κρίση και την επαναφορά της οικονομίας σε τροχιά σταθερής και βιώσιμης ανάκαμψης.

Η πρότασή μας δομείται πάνω σε τέσσερις βασικούς άξονες:

- Η ανάκαμψη απαιτεί επενδύσεις
- Η εμπιστοσύνη είναι προϋπόθεση για την προσέλκυση κεφαλαίων
- Τα περιορισμένα κεφάλαια, που μπορεί να προσελκύσει η ελληνική οικονομία, θα πρέπει να οδηγηθούν αρχικά στοχευμένα σε στρατηγικούς τομείς που θα στηρίζουν το νέο οικονομικό μοντέλο, συμπαράσυνώντας στη συνέχεια σε ένα ενάρετο κύκλο ανάπτυξης τους υπόλοιπους κλάδους της οικονομίας
- Για να διευκολύνουμε τις επενδύσεις και την επιχειρηματικότητα θα πρέπει να προσαρμόσουμε τη δομή του κράτους

Μέσα στην απλότητά της, η πρότασή μας είναι και γενναία. Ελπίζουμε να βοηθήσει στη διαμόρφωση μιας αποτελεσματικής στρατηγικής για τη χώρα.

Μάριος Ψάλτης
Διευθύνων Σύμβουλος
PwC Ελλάδας

Περιεχόμενα

Σύνοψη	4	Ξαναχτίζοντας την εμπιστοσύνη	36
Η Ελλάδα σήμερα	8	Περιορίζοντας τα εμπόδια στην επιχειρηματικότητα	37
Η μεγαλύτερη ύφεση στη σύγχρονη ιστορία	9	Εξασφαλίζοντας τη σταθερότητα του θεσμικού περιβάλλοντος	38
Είναι όντως η Ελλάδα υπερχρεωμένη;	10	Δημιουργώντας ένα φορολογικό καθεστώς χωρίς εκπλήξεις	40
Επενδυτικό κενό: Το βασικό πρόβλημα της χώρας	12	Χτίζοντας ένα αποτελεσματικό σύστημα επίλυσης διαφορών	42
Έλλειμμα εμπιστοσύνης = Έλλειμμα επενδύσεων	14	Αναβαθμίζοντας την παρακολούθηση των δημοσιονομικών μεγεθών	43
Η πρόκληση	16	Ένα κράτος που μπορεί να υποστηρίξει την ανάπτυξη	46
Επενδύσεις στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας	18	Περιορίζοντας την παραγωγική δραστηριότητα του κράτους	48
Ένα ξεκάθαρο όραμα για την ανάπτυξη	19	Ιδρύματα (Trusts)	48
Η στρατηγική για την έξοδο από την ύφεση	23	Επιδοτώντας τη ζήτηση	49
Οδηγώντας τις επενδύσεις στις υποδομές	24	Αναβαθμίζοντας τη διοικητική δραστηριότητα του κράτους	50
Οδηγώντας τις επενδύσεις στον Τουρισμό	26	Εξωτερική Ανάθεση (Outsourcing)	51
Οι πηγές κεφαλαίων	30	Η αλλαγή του παιχνιδιού	54
Αναζητώντας κεφάλαια από επενδυτές	31		
Αναζητώντας κεφάλαια από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης	32		
Κεφάλαια παγιδευμένα στους ισολογισμούς των Τραπεζών	33		

Σύνοψη

Η Ελλάδα ξεπέρασε τον κίνδυνο εξόδου από την Ευρωζώνη αλλά οι συνθήκες παραμένουν δύσκολες. Είμαστε στην μακροβιότερη ύφεση της σύγχρονης ιστορίας, μακρύτερη και από την Αμερικανική του 1929, με το ΑΕΠ μειωμένο κατά 25 ποσοστιαίες μονάδες από το 2008 και την ανεργία στο εξαιρετικό υψηλό ποσοστό του 27% του ενεργού πληθυσμού.

Και ενώ το δημόσιο χρέος βρίσκεται στο 157% του ΑΕΠ, η Ελλάδα συνολικά ως χώρα, συμπεριλαμβανομένου και του ιδιωτικού δανεισμού, δεν είναι υπερχρεωμένη συγκρινόμενη με τις χώρες που βρίσκονται κάτω από την επιτήρηση της Τρόικα. Το συνολικό ιδιωτικό και δημόσιο χρέος δεν ξεπερνά το 286% του ΑΕΠ, με την Ιρλανδία στο 423%, την Κύπρο στο 386% και την Πορτογαλία στο 348%. Είναι το μέγεθος του δημοσίου χρέους, και κατ' επέκταση του δημοσίου τομέα, που κρατά την χώρα δέσμια και της στερεί την ανάπτυξη.

Αυτήν την περίοδο οι ενδείξεις είναι θετικές. Το πρωτογενές έλλειμμα μηδενίσθηκε. Το συνολικό έλλειμμα μειώνεται γρήγορα και το ΑΕΠ σταμάτησε να πέφτει με τους έντονους ρυθμούς της περιόδου 2010-2012. Αλλά και η εικόνα του δημοσίου χρέους δεν είναι όσο καταθλιπτική μοιάζει. Το 71% είναι στα χέρια των θεσμικών πιστωτών μας (IMF, Κράτη Μέλη Ευρωζώνης, EFSF, ECB) με μέσο ετήσιο κόστος δανεισμού κοντά στο 2%. Η σημερινή αξία του συνολικού δανεισμού του δημοσίου με επιτόκιο προεξόφλησης το κόστος χρήματος που εξασφαλίζουν από τις αγορές η Ιταλία και η Ισπανία είναι €167 δισ. αντί για €340 δισ. που είναι η ονομαστική αξία του. Οι αποδόσεις των ελληνικών ομολόγων τα οποία αντιπροσωπεύουν περίπου το 18% του δημοσίου χρέους, μετά την επιτυχή εφαρμογή του PSI και τις δεσμεύσεις του Mario Draghi τον Ιούλιο του 2012 έχουν πέσει σε επίπεδο κάτω του 10%. Βέβαια, αυτό το επίπεδο είναι περίπου 6 εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερο από τις αποδόσεις που απολαμβάνουν η Ιταλία, η Ισπανία και η Ιρλανδία και 3 εκατοστιαίες μονάδες πάνω από της Πορτογαλίας.

Σε πρακτικούς όρους, η διαφορά αυτή αντιπροσωπεύει το έλλειμμα εμπιστοσύνης που έχουν οι αγορές για την Ελλάδα. Το έλλειμμα γίνεται ακόμη καθαρότερο αν δει κανείς το κόστος χρήματος για ομόλογα ελληνικών εταιρειών με έδρα στη χώρα (πχ TITAN, ΕΛΠΕ, ΟΤΕ) σε σχέση με ελληνικές εταιρείες με έδρα σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα (πχ Coca-Cola HBC). Τα εταιρικά ομόλογα των πρώτων διαπραγματεύονται σε τιμές που δίνουν μέση απόδοση 6% ενώ τα αντίστοιχα εταιρικά ομόλογα της Coca-Cola HBC έχουν απόδοση 2,4%. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι αγορές εμπιστεύονται περισσότερο τις ελληνικές εταιρείες από το ίδιο το κράτος. Το έλλειμμα εμπιστοσύνης συμπυκνώνει την αντίληψη των μη Ελλήνων επενδυτών για την απουσία μέχρι τώρα ουσιαστών μεταρρυθμίσεων και την αδυναμία του πολιτικού συστήματος να «καταλάβει» τα σημαντικά προβλήματα και να διαχειριστεί την υπέρβασή τους. Το έλλειμμα εμπιστοσύνης δεν σημαίνει

μόνο ότι τα κεφάλαια είναι ακριβότερα για τις ελληνικές επιχειρήσεις, σε σχέση με τους εκτός Ελλάδος ανταγωνιστές τους. Σημαίνει περισσότερο, ότι νέες επενδύσεις στην Ελλάδα πρέπει να έχουν τουλάχιστον 5 μονάδες μεγαλύτερη προβλεπόμενη απόδοση από ότι αντίστοιχες επενδύσεις στην Ευρώπη για να εξασφαλίσουν κεφάλαια.

Η έλλειψη εμπιστοσύνης στην Ελλάδα γεννά το ανάχωμα του 5%, που σταματά τις επενδύσεις και αποφυλώνει την ανάπτυξη. Γιατί για να πάρει εμπρός ξανά η οικονομία και να τροφοδοτηθεί η μεγέθυνσή της, χρειάζεται επενδύσεις στην περιοχή του 20% του ΑΕΠ ετησίως ενώ σήμερα βρίσκονται στο 13,5%. Η διαφορά των 6-7 ποσοστιαίων μονάδων αντιστοιχεί σε €12 δισ. παραπάνω επενδύσεις το χρόνο για την χώρα και διαχωρίζει την ύφεση από την ανάπτυξη.

Για να αντλήσουμε τα απαραίτητα κεφάλαια θα πρέπει να μας εμπιστευθούν μακροπρόθεσμα οι αγορές και οι επενδυτές. Και αυτό προϋποθέτει την ουσιαστική αλλαγή των δομών της χώρας. Το θεσμικό περιβάλλον που ρυθμίζει τις ζωές και τις συμπεριφορές όλων, και κατ' επέκταση καθορίζει την οικονομική δυναμική του τόπου έχει διαβρωθεί πλήρως. Χρειαζόμαστε ένα νέο πλαίσιο αναφοράς που να δίνει τα κατάλληλα κίνητρα και αντικίνητρα για μια άλλη προσέγγιση στην ζωή, ώστε:

- **Οι επενδυτές** να τοποθετήσουν τα κεφάλαιά τους στην Ελλάδα
- **Οι επιχειρηματίες** να μεγαλώνουν και να κάνουν ανταγωνιστικότερες τις εταιρείες τους
- **Οι δημόσιοι** υπάλληλοι να δουλεύουν για το αποτέλεσμα
- **Οι πολίτες** να σέβονται το πνεύμα και να τηρούν το γράμμα του νόμου
- **Οι πολιτικοί** να σκέφτονται και να ενεργούν για το καλό του έθνους

Χρειαζόμαστε επιπλέον μια συστηματική προσπάθεια αναδιάρθρωσης του μαραζωμένου κράτους που αποτελεί την θηλιά στον λαιμό της οικονομίας. Πρώτα από όλα, την απομάκρυνση του από την παραγωγή. Από παραγωγός και μαθητευόμενος επιχειρηματίας το κράτος πρέπει να παρέχει μόνο πραγματικά κοινωνικά αγαθά, να ρυθμίζει αγορές που δεν λειτουργούν ικανοποιητικά και να διευκολύνει τους πολίτες. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο οι αγορές κάνουν όλη την δουλειά της κατανομής πόρων και δίνουν στους πολίτες επιλογές.

Τέσσερα στοιχεία συνθέτουν την πορεία ουσιαστικής αλλαγής του κρατικού μηχανισμού:

- **Πλήρης αναμόρφωση της νομοθεσίας** με κωδικοποίηση, απλοποίηση και συσχέτισμό με την πραγματικότητα και απόλυτη εφαρμογή της με γρήγορη απόδοση δικαιοσύνης

- **Σταθερό φορολογικό σύστημα** με κίνητρα για την συγκέντρωση κεφαλαίων, για την προσέλκυση τους από άλλες χώρες και για την φθηνή λειτουργία όλων των αγορών και ειδικά της ακίνητης περιουσίας
- **Καλύτερη διοίκηση της κρατικής μηχανής**, χωρίς κομματικές παρεμβολές και με εμπειρία από τον ιδιωτικό τομέα
- **Ιδιωτικοποιήσεις, ΣΔΙΤ και ιδρύματα (trusts)** για την μεταμόρφωση της συναλλακτικής πλευράς του δημοσίου τομέα. Ότι παραμένει τελικά υπό δημόσιο έλεγχο θα πρέπει να έχει την μορφή αυτοτελούς ιδρύματος με μόνιμη διοίκηση

Αν αποκτήσουμε μία πλήρη και εσωτερικά συνεπή agenda μεταμόρφωσης του κράτους, και αρχίσουμε να την εφαρμόζουμε συστηματικά, θα μειωθεί το έλλειμμα εμπιστοσύνης που δείχνουν οι αγορές και θα γίνει ελκυστικότερος για επενδύσεις ο τόπος.

Η στρατηγική είναι απλή: να προσελκύσουμε επενδύσεις.

Τα ιδιωτικά κεφάλαια σε πρώτη φάση θα συγκεντρωθούν σε λίγα μεγάλα **έργα υποδομών** και στον **τουρισμό**. Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που πρέπει να εκμεταλλευτούμε είναι η γεωγραφική μας θέση, που ευνοεί την εμπορική και ενεργειακή διακίνηση, και η μοναδική ομορφιά της χώρας. Τα ξένα κεφάλαια δεν θα ενδιαφερθούν στη φάση αυτή για μικρομεσαίες ή εσωστρεφείς εταιρείες. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, όμως, όπως και όλοι οι υπόλοιποι κλάδοι της οικονομίας, θα επωφεληθούν από τον πολλαπλασιαστή που θα έχουν αυτές οι επενδύσεις.

Η προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων στα λίγα μεγάλα έργα υποδομών θα ενισχυθεί αν συνοδεύονται από τα χρήματα του νέου **ΕΣΠΑ** και αν οι τράπεζες απελευθερώσουν περιουσιακά στοιχεία που είναι παγιδευμένα στους ισολογισμούς τους. Για να προσελκύσει κεφάλαια όμως ο τουρισμός, ένας κατ' εξοχήν εξωστρεφής κλάδος, θα πρέπει να αυξήσει την κλίμακά του τόσο στην ακίνητη περιουσία όσο και στην διαχείριση ξενοδοχείων.

Η μετακεϊνσιανή αυτή χρηματοδότηση της ανάπτυξης, με ιδιωτικά κεφάλαια, κατά κύριο λόγο, θα θέσει σε κίνηση ένα ενάρτετο κύκλο επενδύσεων και κατανάλωσης που θα τροφοδοτήσει γρήγορα όλους τους κλάδους της οικονομίας.

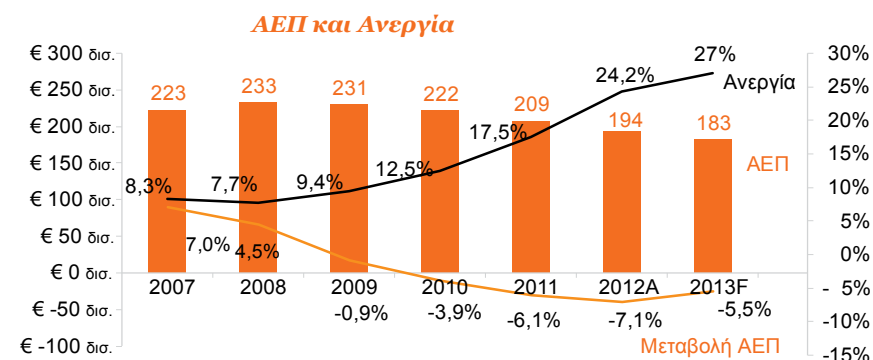
Είναι σαφές ότι το έλλειμμα εμπιστοσύνης που εμείς οι ίδιοι δημιουργήσαμε κοστίζει πάρα πολύ. Πρέπει να το εξαλείψουμε με τις ουσιαστικές αλλαγές που θα κάνουμε στο κράτος και την οικονομία. Προφανώς θα πάρει χρόνο. Αλλά και πάλι προφανώς η προσπάθεια θα πρέπει να ξεκινήσει άμεσα για να φέρει αποτελέσματα.

Η Ελλάδα σήμερα

Η μεγαλύτερη ύφεση στη σύγχρονη ιστορία

Η Ελλάδα ξεπέρασε τον κίνδυνο εξόδου από την Ευρωζώνη. Είναι πλέον αποδεκτό ότι η έξοδος της χώρας από το Ευρώ θα είχε καταστροφικές συνέπειες για την χώρα αλλά και σοβαρές επιπτώσεις για την Ευρωζώνη. Παρόλο που η έξοδος της χώρας από το Ευρώ αποφεύχθηκε, η κατάσταση της Ελλάδας παραμένει κρίσιμη. Από το 2008, η Ελλάδα βρίσκεται σήμερα στον έκτο χρόνο μίας βαθιάς και παρατεταμένης ύφεσης. Η σωρευτική μείωση στο ΑΕΠ κατά τη περίοδο 2009-2013 έχει αγγίξει το 25%, ενώ η ανεργία έχει εκτοξευθεί στο 27%.

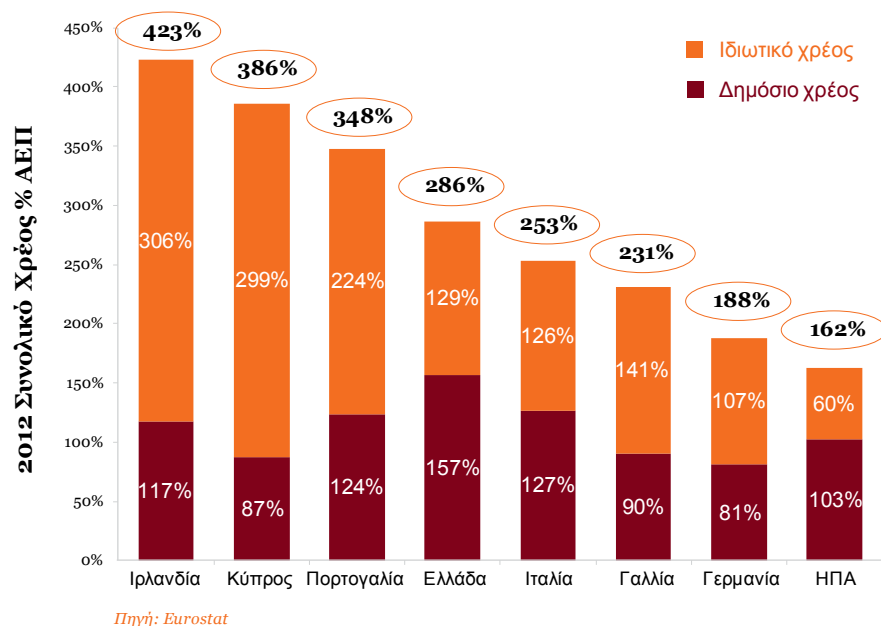
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, International Monetary Fund (WEO April 2013)

Διανύουμε την μακροβιότερη ύφεση της μοντέρνας ιστορίας, μακρύτερη και από τη μεγάλη ύφεση των Ηνωμένων Πολιτειών τη δεκαετία του 1930. Η οικονομία των ΗΠΑ ανέκαμψε μετά τον πέμπτο χρόνο από την έναρξη της πτώσης του ΑΕΠ. Αντίθετα η ελληνική οικονομία εξακολουθεί να συρρικνώνεται επί έξι συνεχή έτη. Το συνολικό μέγεθος της μείωσης του ΑΕΠ (25%) δίνει ένα μέτρο της κρίσης στην οποία η ελληνική κοινωνία και οικονομία βρίσκονται σήμερα.

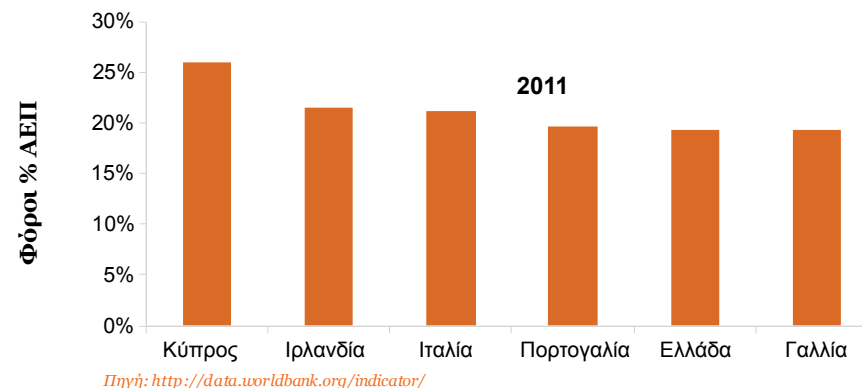

Είναι όντως η Ελλάδα υπερχρεωμένη;

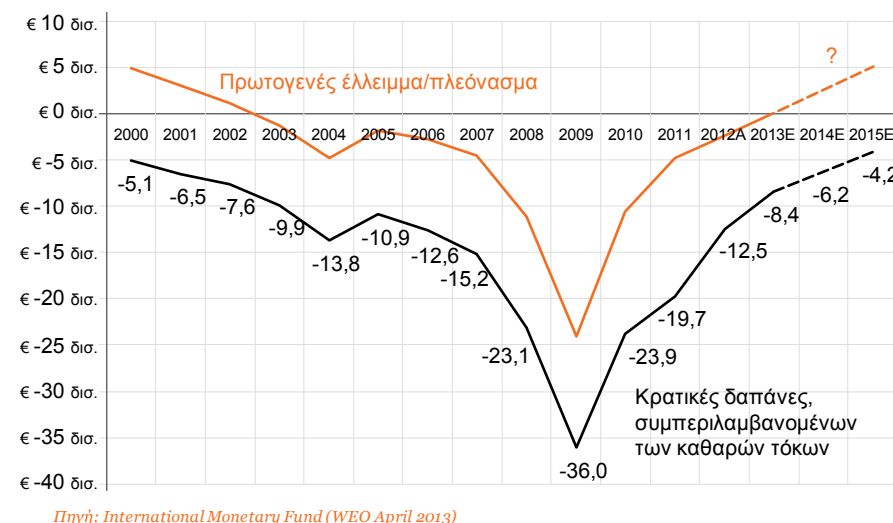
Ενώ το δημόσιο χρέος βρίσκεται στο 157% του ΑΕΠ, η Ελλάδα, συγκρινόμενη με τις χώρες που βρίσκονται κάτω από την επιτήρηση της Τρόικα, δεν είναι υπερχρεωμένη. Το συνολικό ιδιωτικό και δημόσιο χρέος είναι 286% του ΑΕΠ, χαμηλότερο από αυτό της Ιρλανδίας (423%), της Κύπρου (386%) και της Πορτογαλίας (348%) και στα επίπεδα του χρέους της Ιταλίας (253%). Ο παράγοντας, όμως, που διαφοροποιεί την Ελλάδα από τις άλλες χώρες είναι ότι έχει το μεγαλύτερο ποσοστό δημοσίου χρέους στο ΑΕΠ σε σύγκριση με το χρέος του ιδιωτικού τομέα, το οποίο επηρεάζει την χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα. Αν, μαγικά, το δημόσιο χρέος μειωνόταν κατά 30 ποσοστιαίες μονάδες, τότε θεωρητικά ο ιδιωτικός τομέας θα μπορούσε να δανειστεί το ισοδύναμο ποσό και να χρηματοδοτήσει την ανάπτυξη του χωρίς να επηρεάζεται το συνολικό χρέος της χώρας.

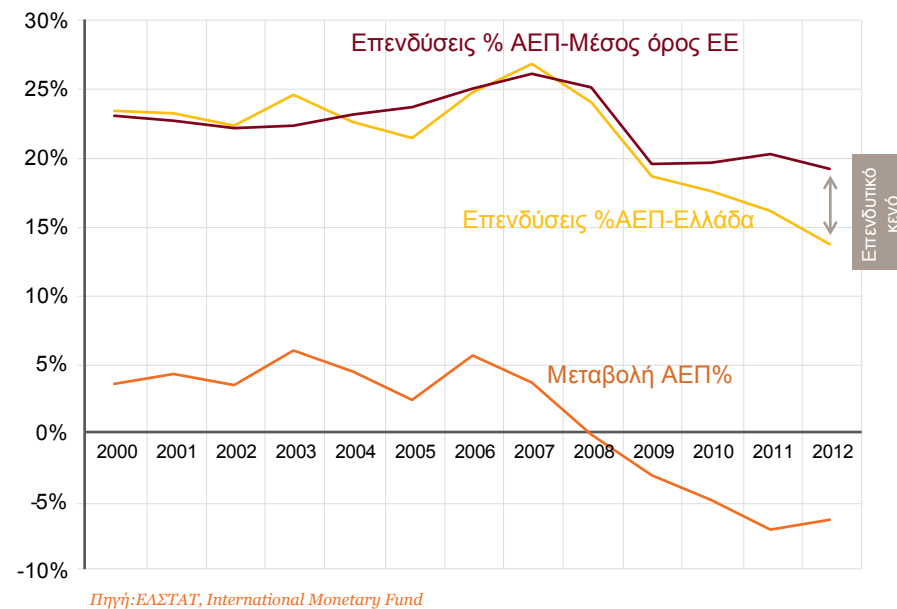
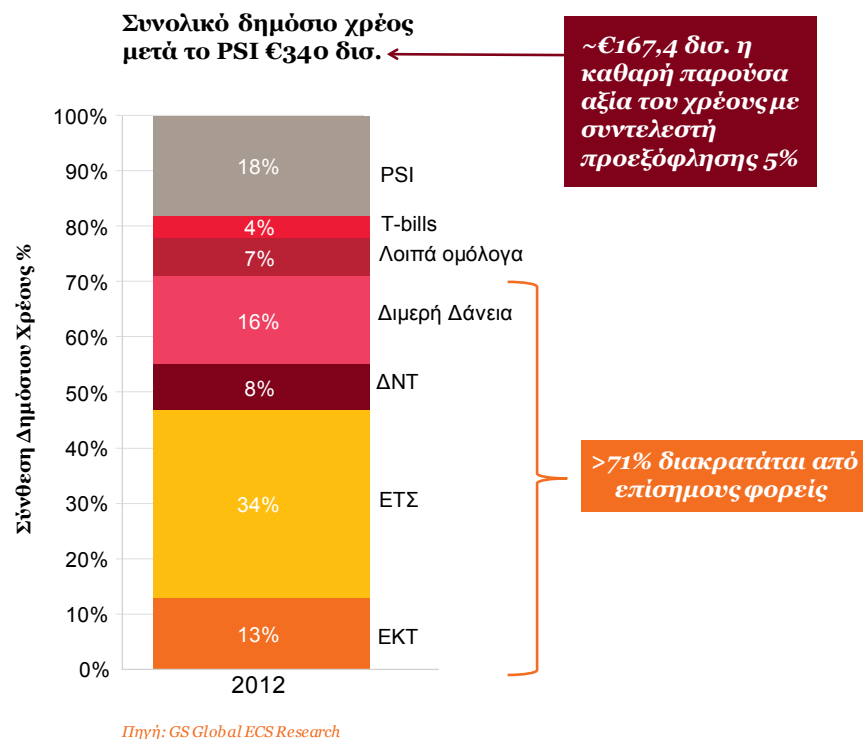
Με την τρέχουσα δομή της ελληνικής οικονομίας, ο διογκωμένος κρατικός τομέας απορροφά δυσανάλογους για το μέγεθός του πόρους και «πνίγει» τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας, αποθαρρύνοντας την επενδυτική δραστηριότητα. Στην πράξη, τα φορολογικά έσοδα του ελληνικού κράτους, που φτάνουν τα €48 δισ., θα πρέπει να εξυπηρετήσουν ένα δημόσιο χρέος ύψους €304 δισ. Η αναποτελεσματικότητα του ελληνικού κράτους, με την σημερινή δομή του, είναι εμφανής καθώς τα φορολογικά έσοδα δεν επαρκούν να εξυπηρετήσουν το δημόσιο χρέος, παρότι, ως ποσοστό του ΑΕΠ, βρίσκονται σε παρόμοια επίπεδα συγκριτικά με άλλες χώρες.

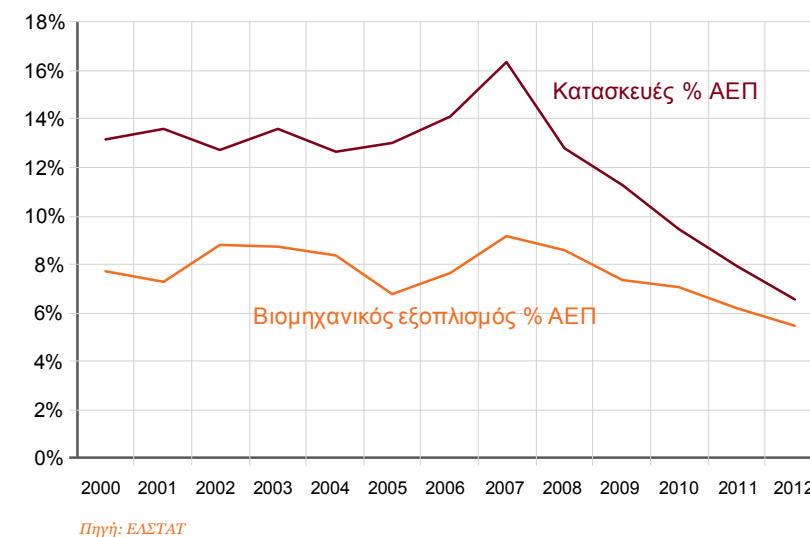
Το δημοσιονομικό έλλειμμα στην Ελλάδα παρουσιάζει τα τελευταία χρόνια συστηματική και σημαντική βελτίωση και εκτιμάται ότι η χώρα θα παρουσιάσει πρωτογενές πλεόνασμα μετά το 2013. Το ΑΕΠ σταμάτησε να πέφτει με τους έντονους ρυθμούς της περιόδου 2010-2012. Η δομή του δημοσίου χρέους έχει ιδιαίτερα βελτιωθεί, αφού το 71% βρίσκεται στα χέρια των θεσμικών πιστωτών¹ μας με μέσο ετήσιο κόστος 2%, ενώ, σε όρους καθαρής παρουσίας αξίας και με επιτόκιο προεξόφλησης αυτό που εξασφαλίζουν από τις αγορές η Ιταλία και η Ισπανία, το δημόσιο χρέος ανέρχεται σε €167 δισ. αντί για €340 δισ. που είναι η ονομαστική του αξία.

¹ IMF, Κράτη Μέλη Ευρωζώνης, EFSF, ECB

Η κατάρρευση του κλάδου των κατασκευών κατά 50% και η μείωση του επενδυτικού ρυθμού στην βιομηχανία εξηγούν σε πολύ μεγάλο βαθμό το επενδυτικό κενό.

Οι αποδόσεις των ελληνικών ομολόγων, τα οποία αντιπροσωπεύουν περίπου το 18% του δημοσίου χρέους, μετά την επιτυχή εφαρμογή του PSI και τις δεσμεύσεις του Mario Draghi τον Ιούλιο του 2012, έχουν πέσει σε επίπεδο κάτω του 10%. Βέβαια, αυτό το επίπεδο είναι περίπου 6 εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερο από τις αποδόσεις που απολαμβάνουν η Ιταλία, η Ισπανία και η Ιρλανδία και 3 εκατοστιαίες μονάδες πάνω από της Πορτογαλίας.

Επενδυτικό κενό: Το βασικό πρόβλημα της χώρας

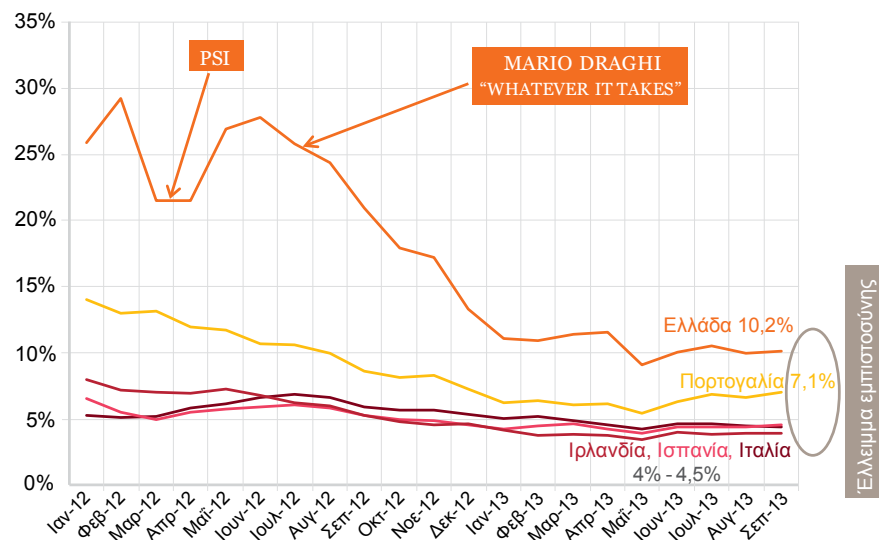
Οι δημοσιονομικές βελτιώσεις δεν θα φέρουν την πολυπόθητη ανάπτυξη αν δεν αυξηθούν ουσιαστικά οι ετήσιες επενδύσεις μέσα στην οικονομία. Ιστορικά οι επενδύσεις στην Ελλάδα ήταν στον ευρωπαϊκό μέσο όρο αλλά, από το 2008 και μετά, εμφανίζεται μία αυξανόμενη απόκλιση, ακολουθώντας την πτωτική πορεία του ΑΕΠ. Οι συνολικές επενδύσεις στην οικονομία το 2012 ανήλθαν στο 13,6% του ΑΕΠ, σε σύγκριση με 24% κατά μέσο όρο την περίοδο 2000-2008, όταν η οικονομία επιτύγχανε αύξηση του ΑΕΠ κατά 3,1%. Ο αντίστοιχος ευρωπαϊκός μέσος όρος επενδύσεων είναι 19% του ΑΕΠ.

Έλλειμμα εμπιστοσύνης = Έλλειμμα επενδύσεων

Η απόδοση του ελληνικού κρατικού ομολόγου, δεκαετούς διάρκειας ακολουθεί πτωτική πορεία από το 2012 ως σήμερα, φτάνοντας το 10,2% το Σεπτέμβριο του 2013. Συγκριτικά με τον Σεπτέμβριο του 2012, η απόδοση έχει πέσει κατά 51% και έχει ευθυγραμμιστεί με την πορεία αντίστοιχων ομολόγων άλλων ευρωπαϊκών κρατών, όπως η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Ιταλία και η Ιρλανδία. Ορόσημα για την προσαρμογή αυτή ήταν η επιτυχής ολοκλήρωση του PSI, το Μάρτιο του 2013, η δήλωση του προέδρου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας Mario Draghi, τον Ιούλιο του 2012, ότι θα κάνει ό,τι χρειαστεί για τη προστασία του Ευρώ ("whatever it takes") και η δημιουργία σταθερής κυβέρνησης συνεργασίας μετά τη διπλή εκλογική διαδικασία του καλοκαιριού του 2012. Η βελτίωση της δημοσιονομικής κατάστασης στην Ελλάδα συνέβαλλε στην παραπέρα αποικλιμάκωση του δείκτη μέχρι τα σημερινά επίπεδα όπου συναντά αντιστάσεις.

Η εμπιστοσύνη των διεθνών αγορών δεν έχει ακόμα αποκαταστηθεί, γεγονός που αντικατοπτρίζεται στη διαφορά μεταξύ των ελληνικών ομολόγων και των αποδόσεων κρατικών ομολόγων άλλων χωρών που βρίσκονται είτε σε καθεστώς επιτήρησης από την Τρόικα (Ιρλανδία, Πορτογαλία) ή βρέθηκαν κάτω από μεγάλη πίεση από τις αγορές (Ιταλία, Ισπανία).

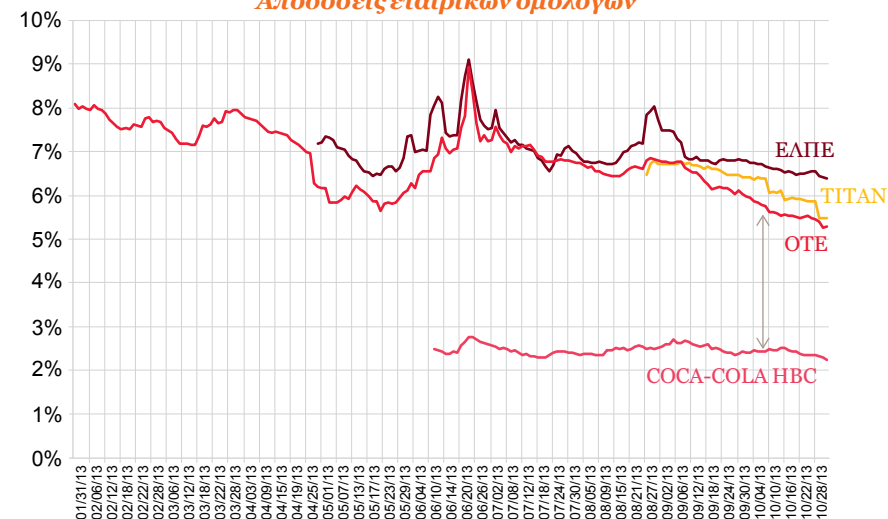
Αποδόσεις 10-ετών κρατικών ομολόγων

Το έλλειμμα εμπιστοσύνης γίνεται ακόμη πιο σαφές αν δει κανείς την απόδοση ομολόγων ελληνικών εταιρειών με έδρα στην Ελλάδα (πχ TITAN, Ελληνικά

Πετρέλαιο, ΟΤΕ) σε σχέση με ελληνικές εταιρείες με έδρα σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα (πχ Coca-Cola HBC). Τα πρώτα έχουν μέση απόδοση περίπου 6%, ενώ της Coca-Cola HBC 2,4%, δείχνοντας μια σταθερή διαφορά 4 ποσοστιαίων μονάδων.

Αποδόσεις εταιρικών ομολόγων

Είναι επίσης εντυπωσιακό και πρωτόγνωρο ότι οι εταιρείες μίας χώρας δανείζονται με χαμηλότερο κόστος από ότι η ίδια η χώρα. Οι διεθνείς αγορές δείχνουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη προς τις ελληνικές εταιρείες από ότι προς το ελληνικό δημόσιο, δίνοντας ένα ισχυρό μήνυμα για την αναδιάρθρωση του κράτους που περιμένουν να δουν.

Το έλλειμμα εμπιστοσύνης συμπεκνώνει την αντίληψη των μη Ελλήνων επενδυτών για την απουσία μέχρι τώρα ουσιαστών μεταρρυθμίσεων και την αδυναμία του πολιτικού συστήματος να "καταλάβει" τα σημαντικά προβλήματα και να διαχειριστεί την υπέρβασή τους. Το έλλειμμα εμπιστοσύνης δεν σημαίνει μόνο ότι τα κεφάλαια είναι ακριβότερα για τις ελληνικές επιχειρήσεις, σε σχέση με τους εκτός Ελλάδος ανταγωνιστές τους. Σημαίνει, επίσης, ότι νέες επενδύσεις στην Ελλάδα πρέπει να έχουν περίπου 5 ποσοστιαίες μονάδες μεγαλύτερη προβλεπόμενη απόδοση από ότι αντίστοιχες επενδύσεις στην Ευρώπη για να βρουν κεφάλαια. Αυτό το ανάχωμα του 5% σταματά τις επενδύσεις και αποψιλώνει την ανάπτυξη.

Για να πάρει εμπρός ξανά η οικονομία και να τροφοδοτηθεί η ανάπτυξη της, χρειάζεται επενδύσεις στην περιοχή του 20% του ΑΕΠ ετησίως ενώ σήμερα βρίσκονται στο 13,5%. Η διαφορά των 6 - 7 ποσοστιαίων μονάδων αντιστοιχεί σε €12 δισ. παραπάνω επενδύσεις ετησίως για τη χώρα και είναι αυτό που διαχωρίζει την ύφεση από την ανάπτυξη. Η «κατεδάφιση» του ελλείμματος εμπιστοσύνης με συγκροτημένη οικονομική στρατηγική και ουσιαστική αναδιάρθρωση του δημοσίου τομέα αποτελεί μονόδρομο για την προσέλκυση επενδύσεων.

Η πρόκληση

Η εμπιστοσύνη σε μία οικονομία αποτελεί το θεμέλιο για την εισροή κεφαλαίων. Η ορθή αξιοποίηση των κεφαλαίων μέσα από επενδύσεις οδηγεί στην αύξηση της παραγωγής και τελικά στην αύξηση του ΑΕΠ, με ανάλογες θετικές δημοσιονομικές επιπτώσεις.

Η ανάκτηση της εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία προϋποθέτει σημαντικές μεταρρυθμίσεις. Χρειαζόμαστε ένα νέο πλαίσιο αναφοράς για την οικονομική δυναμική του τόπου που θα συμπαράσχει τις πρακτικές των επιχειρήσεων και τις συμπεριφορές των πολιτών. Το νέο πλαίσιο αναφοράς θα πρέπει να δίνει τα κατάλληλα κίνητρα/αντικίνητρα, ώστε:

- **Οι επενδυτές** να τοποθετούν τα κεφάλαιά τους στην Ελλάδα
- **Οι επιχειρηματίες** να μεγαλώνουν και να κάνουν ανταγωνιστικότερες τις εταιρείες τους
- **Οι δημόσιοι** υπάλληλοι να δουλεύουν για το αποτέλεσμα
- **Οι πολίτες** να σέβονται το πνεύμα και να τηρούν το γράμμα του νόμου
- **Οι πολιτικοί** να σκέφτονται και να ενεργούν για το καλό του έθνους

Αν αποκτήσουμε μία πλήρη και εσωτερικά συνεπή agenda αναμόρφωσης για την αλλαγή δομών και θεσμών, και αρχίσουμε να την εφαρμόζουμε συστηματικά, θα μειωθεί το έλλειμμα εμπιστοσύνης που δείχνουν οι αγορές και θα γίνει ελκυστικότερος για επενδύσεις ο τόπος. Με τον τρόπο αυτό μπορούμε να δώσουμε πραγματική ώθηση στην οικονομία, δημιουργώντας και πάλι ένα περιβάλλον ανάπτυξης και ευημερίας στη χώρα.

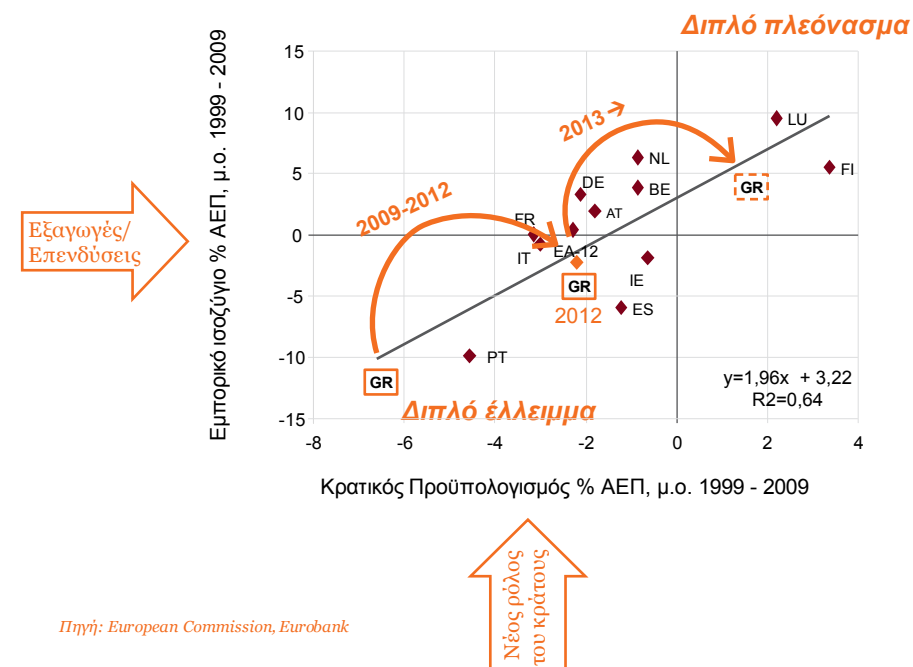
Επενδύσεις στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας

Ένα ξεκάθαρο όραμα για την ανάπτυξη

Η ανάκαμψη της χώρας και η ανάπτυξη της οικονομίας μέσω επενδύσεων, μπορεί να αποτελέσει μία σαφή κατεύθυνση για τις κρατικές μεταρρυθμίσεις και σημείο εστίασης για τα διάφορα σχέδια εξόδου από την οικονομική κρίση.

Το 2009 η ελληνική οικονομία παρουσίαζε «διπλό έλλειμμα», δηλαδή ελλειμματικό κρατικό προϋπολογισμό συνδυασμένο με ελλειμματικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, και βρισκόταν στη πλέον δεινή θέση συγκριτικά με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Αυτή η κατάσταση ήταν αποτέλεσμα του προηγούμενου οικονομικού μοντέλου ανάπτυξης που βασίστηκε στον υπερδανεισμό του δημοσίου, το οποίο τροφοδοτούσε την κατανάλωση. Η κατάσταση σήμερα είναι πολύ καλύτερη, αλλά προκειμένου η χώρα να εξέλθει από το διπλό έλλειμμα και να γίνει ουσιαστικά ανταγωνιστικότερη σε διεθνές επίπεδο πρέπει από τη μία να αλλάξει η αρχιτεκτονική του δημοσίου τομέα ώστε να γίνει πιο αποτελεσματικός και από την άλλη να ενισχυθούν δραστηριότητες που συνεισφέρουν ουσιαστικά στο ΑΕΠ και το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας. Έτσι, η ελληνική οικονομία σταδιακά θα οδηγηθεί στη δημιουργία «διπλού πλεονάσματος», που αποτελεί ισχυρή ένδειξη ανταγωνιστικότητας της χώρας.

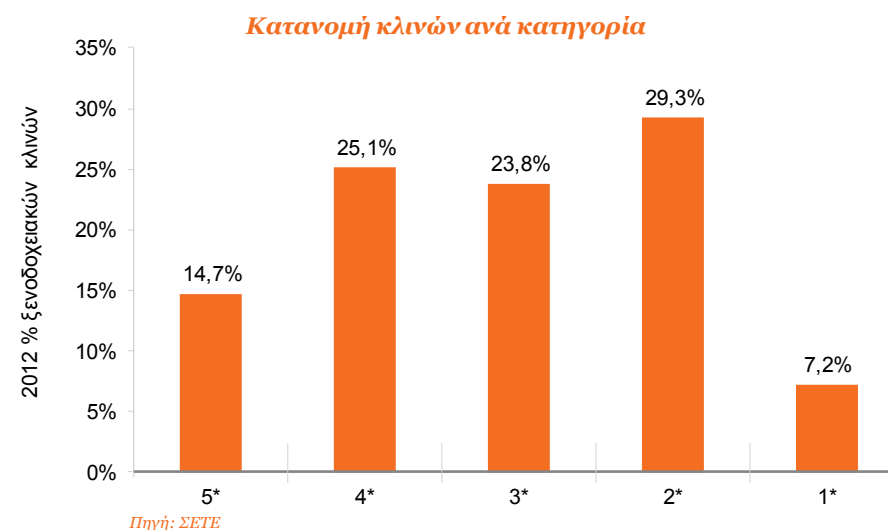
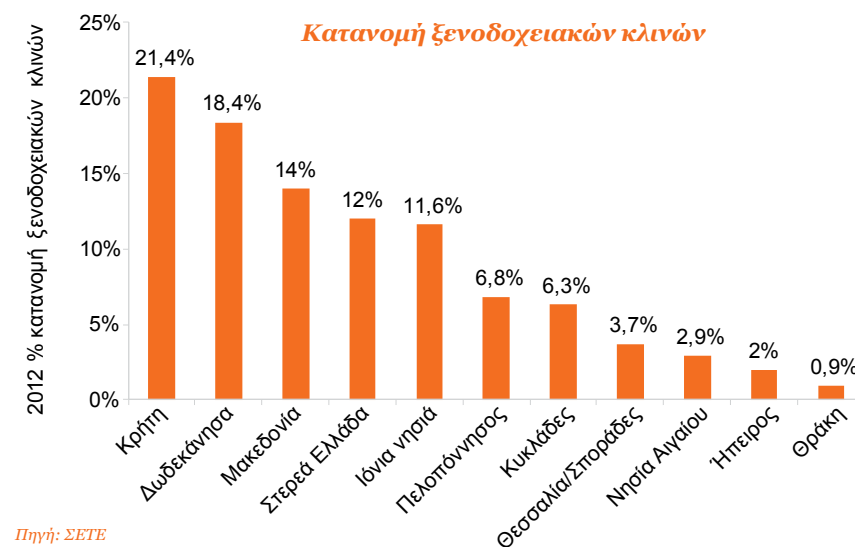
Η πορεία προς το διπλό πλεόνασμα και προς μια ισχυρή θέση στον διεθνή ανταγωνιστικό στίβο απαιτεί κεφάλαια για επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις. Και τα κεφάλαια θα έρθουν στην Ελλάδα, κατ' αρχήν, για τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας.

Πρώτο συγκριτικό πλεονέκτημα, η στρατηγική γεωγραφική της θέση που αποτελεί από την αρχαιότητα ένα **εμπορικό-πολιτισμικό-οικονομικό σταυροδρόμι** και φυσικό δίαυλο ανάμεσα στις χώρες της Εγγύς και Άπω Ανατολής και της Κεντρικής και Νότιας Ευρώπης. Η ροή του εμπορίου από την Ανατολή προς την Ευρώπη περνά από την Ελλάδα, όπως έδειξε και η επένδυση της COSCO στο λιμάνι του Πειραιά και η αλλαγή του ρόλου του στο διαμετακομιστικό εμπόριο της Μεσογείου. Η ροή της ενέργειας αλλά και του εμπορίου από την Μέση Ανατολή και την Κεντρική Ασία προς την Ευρώπη περνά πάλι από την Ελλάδα, όπως δείχνουν τα επενδυτικά σχέδια για τον αγωγό φυσικού αερίου TAP αλλά και η κίνηση στην Εγνατία Οδό.

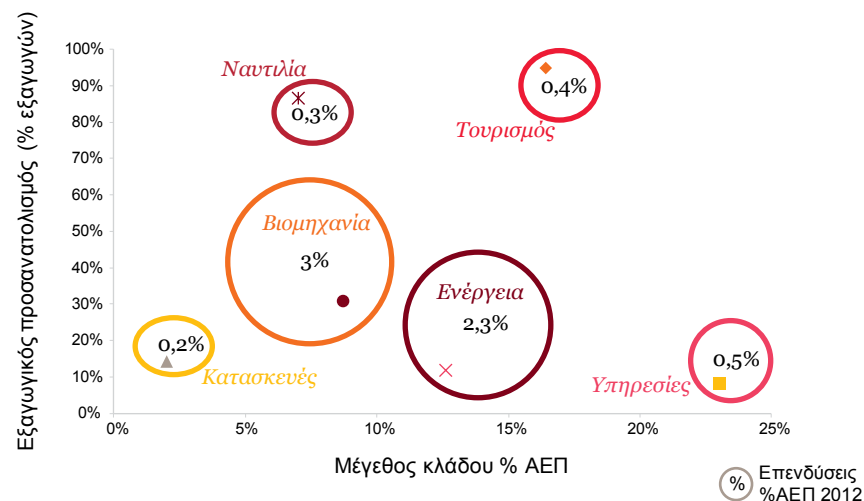

Το δεύτερο συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας είναι ότι η Ελλάδα αναμφισβήτητα αποτελεί διεθνή **τουριστικό προορισμό**, συγκεντρώνοντας πάνω από 15 εκατομμύρια επισκέπτες το χρόνο. Η Ελλάδα είναι ο 17ος σε μέγεθος τουριστικός προορισμός και έχει πάνω από 20 αεροδρόμια διεθνούς πρόσβασης και δεκάδες λιμάνια και μαρίνες. Οι τουριστικές υποδομές της χώρας περιλαμβάνουν σήμερα

9.670 ξενοδοχειακές μονάδες με 770.000 κρεβάτια και αποδεικνύουν το ειδικό βάρος της ελληνικής τουριστικής βιομηχανίας όχι μόνο στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο αλλά και σε όλη την Ευρώπη.

Για να έχουν την μέγιστη επίπτωση στην οικονομία οι όποιες επενδύσεις αυτήν την περίοδο της ανάκαμψης θα πρέπει να εστιάστούν σε περιοχές με μέγεθος, άμεσο εξαγωγικό δυναμικό και μεγάλους οικονομικούς πολλαπλασιαστές. Ο τουρισμός είναι προφανής υποψηφιότητα. Αλλά και ο ευρύτερος χώρος των υποδομών έχει το μέγεθος να απορροφήσει επενδύσεις, ώστε να στηρίξει κλάδους τους οποίους «διαπερνά» οριζόντια όπως το εμπόριο (υπηρεσίες), τις κατασκευές και την ενέργεια.

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, BCG research, World Travel and Tourism Council

Η ελληνόκτητη **ναυτιλία** αποτελεί ένα ιδιόρρυθμο παράδειγμα καθώς είναι ανταγωνιστική σε παγκόσμιο επίπεδο και λειτουργεί διεθνώς χωρίς τους περιορισμούς και τις δεσμεύσεις που το ελληνικό κράτος επιβάλλει στην γηγενή οικονομική δραστηριότητα. Οι Έλληνες εφοπλιστές ελέγχουν άνω του 16% του παγκοσμίου στόλου², το 20,8% του παγκοσμίου στόλου δεξαμενοπλοίων, το 19,9% του παγκοσμίου στόλου φορτηγών μεταφοράς φορτίων χύδην και το 6,8% των πλοίων μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων σε χωρητικότητα dwt. Η ελληνική σημαία κατέχει την 6^η θέση στη διεθνή κατάταξη (σε dwt), ενώ ο ελληνόκτητος στόλος αριθμεί 3.321 πλοία (μεγαλύτερα των 1.000gt) χωρητικότητας 224 εκατ. dwt. Περίπου €66 δισ. είναι επενδυμένα στην ελληνική ναυτιλία, με το 80% των κεφαλαίων να προέρχεται από την παγκόσμια αγορά. Μόνο το 2012, η ελληνόκτητη ναυτιλία κινητοποίησε €5,4 δισ. επενδύσεων, για νεόδομητα πλοία, δηλαδή περίπου

21% όλων των επενδύσεων, δημόσιων και ιδιωτικών, που έγιναν στην χώρα. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί στο 24,5% της συνολικής επένδυσης των Ευρωπαίων πλοιοκτητών σε νεόδομητα πλοία, με την Ελλάδα να κατέχει τη 2^η θέση στις επενδύσεις μετά τη Νορβηγία. Επιπλέον, σύμφωνα με στοιχεία της Marine Money, τα έτη 2011 και 2012 κλείστηκαν 22 συμφωνίες ναυτιλιακών εταιρειών με private equity funds συνολικού ύψους \$6,4 δισ.

Λειτουργούσα σε ένα διεθνές περιβάλλον με σταθερούς και όχι ιδιαίτερα περιοριστικούς κανόνες και με σταθερό, ιδιαίτερα ελαφρύ, φορολογικό καθεστώς, η ελληνόκτητη ναυτιλία κινητοποιεί και σε περιόδους κρίσης γιγαντιαίους οικονομικούς πόρους. Καταδεικνύει έτσι ότι διεθνή κεφάλαια μπορούν να προσελκυσθούν από ελληνόκτητες επιχειρήσεις αρκεί το επιχειρηματικό περιβάλλον να είναι σταθερό και ήπιο.

Η στρατηγική για την έξοδο από την ύφεση

Οι υποδομές που διευκολύνουν τον τουρισμό, το εμπόριο και την μεταφορά ενέργειας και ο ίδιος ο τουριστικός κλάδος είναι οι στρατηγικές περιοχές επένδυσης. Οι αρχικές επενδύσεις στις συγκεκριμένες περιοχές θα οδηγήσουν σε αύξηση της δραστηριότητας, παρασύροντας σε ανάπτυξη και άλλους κλάδους της οικονομίας, όπως οι μεταφορές και τα logistics, οι κατασκευές, η βιομηχανική παραγωγή, οι υπηρεσίες φιλοξενίας και άλλες υπηρεσίες.

² Un Review of Maritime Transport, 2012

Οι περιοχές αυτές έχουν τη δυναμική να αυξήσουν το εθνικό εισόδημα μέσα από υψηλούς οικονομικούς πολλαπλασιαστές. Οι επενδύσεις στα έργα υποδομών έχουν σημαντικό οικονομικό πολλαπλασιαστή της τάξης του 2x και μπορούν να μετακυλήσουν την αύξηση της ζήτησης και σε άλλους παραπληθιστικούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας, αρχικά στους κλάδους της τιμολογισμένης βιομηχανίας και της βιομηχανίας μετάλλων και, στη συνέχεια, σε ολόκληρη την ελληνική οικονομία. Ανάλογος είναι και ο οικονομικός πολλαπλασιαστής του τουρισμού, στην περιοχή του 2x, συνδεδεμένος σημαντικά με τους κλάδους της εστίασης, της τροφοδοσίας, των μεταφορών αλλά και των κατασκευών.

Οι επενδύσεις αυτές μπορούν να συμβάλλουν στο ΑΕΠ και να δημιουργούν θέσεις εργασίας σε σταθερή βάση. Η σημαντική ώθηση που θα δοθεί στην ελληνική οικονομία από την επικέντρωση των επενδύσεων στον τουρισμό και τις υποδομές θα συμπαρασύρει και τους υπόλοιπους κλάδους της ελληνικής οικονομίας σε τροχιά ανάπτυξης, με τους κλάδους με σημαντικό ποσοστό εξαγωγών να επηρεάζονται πρώτοι και τους υπόλοιπους να ακολουθούν. Επιπλέον, θα τροφοδοτήσει, με την ορμή της, την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε όλη την χώρα.

Οδηγώντας τις επενδύσεις στις υποδομές

Οι επενδύσεις στις υποδομές της χώρας, μέσω κοινοπραξιών του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), θα αποτελέσουν την κινητήρια δύναμη για την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος, των ενεργειακών διασυνδέσεων, των υπηρεσιών διαμετακόμισης και του διεθνούς εμπορίου. Μπορούν να οδηγήσουν σε εισροές κεφαλαίων στην ελληνική οικονομία μέχρι το 2025, ύψους €17 δισ., υλοποιώντας μόνο τα ήδη γνωστά έργα.

Αναβάθμιση τουριστικού προϊόντος	Ενεργειακές διασυνδέσεις	Διεθνές εμπόριο
- Κομβικές μαρίνες - Μαρίνα για μεγάλα σκάφη στο Λαύριο - Τοπικά αεροδρόμια - Αναβάθμιση λιμανιών σε νησιά - Λιμάνια κρουαζιέρας - Αεροδρόμιο στο Καστέλλι	- Διασύνδεση για τη μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας των νησιών του Αιγαίου, της Ρόδου και της Κρήτης - Επένδυση στις υποδομές των ΑΠΕ (γεωθερμικά/off-shore αιολικά πάρκα) για την υποστήριξη των διασυνδέσεων - Διασύνδεση του αγωγού φυσικού αερίου με την Τουρκία, την Ιταλία και τα Βαλκάνια - Κατασκευή αποθηκευτικών εγκαταστάσεων φυσικού αερίου στο βόρειο τμήμα της χώρας	- Προσφορά υπηρεσιών μεταφόρτωσης στα λιμάνια Πειραιά και Θεσσαλονίκης - Μέσω του οδικού δικτύου (Εγνατία Οδός και άλλα κεντρικά οδικά δίκτυα) - Ανάπτυξη ενιαίου οδικού δικτύου με τις γειτονικές βαλκανικές χώρες (Βουλγαρία, ΠΓΔΜ, Αλβανία)
€ 3 δισ.	€ 12 δισ.	€ 2 δισ.

Η αναβάθμιση των τουριστικών υποδομών και η διευκόλυνση της πρόσβασης στην Ελλάδα είναι θεμελιώδους σημασίας. Η αναβάθμιση των τοπικών αεροδρομίων, των λιμανιών στα νησιά, η δημιουργία μαρίνων ελλιμενισμού σκαφών αναψυχής, η δημιουργία μαρίνας για mega-yacht (στο Λαύριο) αποτελούν προϋποθέσεις για την ενίσχυση της τουριστικής κίνησης. Ειδικά, το πλέγμα των αεροδρομίων με την κατασκευή και του αεροδρομίου στο Καστέλλι της Κρήτης, σε συνδυασμό με λιμάνια κρουαζιέρας θα δημιουργήσει νέες πύλες εισόδου, αλλά και θα διαφοροποιήσει και αναβαθμίσει το ελληνικό τουριστικό προϊόν.

Οι ενεργειακές διασυνδέσεις θα κινητοποιήσουν κεφάλαια λόγω της στρατηγικής σημασίας τους στην τροφοδοσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά κύριο λόγο με φυσικό αέριο. Η διασύνδεση με Ιταλία και Τουρκία μέσω του αγωγού TAP είναι το κεντρικό παράδειγμα. Η δημιουργία χώρων αποθήκευσης φυσικού αερίου και τερματικού σταθμού LNG στην Βόρειο Ελλάδα θα στηρίξουν τις διασυνδέσεις και θα ενισχύσουν τον ρόλο της Ελλάδας στο εμπόριο φυσικού αερίου. Η ηλεκτρική διασύνδεση των νησιών του Αιγαίου με το σύστημα της ηπειρωτικής χώρας, την Κρήτη και την Ρόδο θα μειώσει το κόστος του ηλεκτρισμού στην χώρα, θα επιτρέψει την αποτελεσματικότερη διαχείριση των ΑΠΕ των νησιών και την ουσιαστικότερη ηλεκτρική διασύνδεση με την Τουρκία. Ιδιαίτερης σημασίας είναι το γεγονός ότι η διασύνδεση αυτή θα προσελκύσει πολύ μεγαλύτερες επενδύσεις στην ανάπτυξη του γεωθερμικού πεδίου του Αιγαίου και πολύ μεγάλων off-shore πάρκων αιολικής ενέργειας.

Οι μεταφορές και οι υποδομές διαμετακόμισης προσλαμβάνουν δεσπόζουσα θέση, καθώς καλούνται να προσφέρουν αξιόπιστες και ανταγωνιστικές υπηρεσίες, οι οποίες θα στηρίζουν τις εφοδιαστικές αλυσίδες της Δύσης, συμβάλλοντας αποφασιστικά στη συνολική ανταγωνιστικότητα στον εθνικό και διεθνή οικονομικό στίβο. Το λιμάνι του Πειραιά έχει ήδη σημαντικό ρόλο στην παροχή υπηρεσιών μεταφόρτωσης και το ίδιο θα πρέπει να γίνει με το λιμάνι της Θεσσαλονίκης σε σχέση με τα Βαλκάνια. Παρόμοιο ρόλο θα παίξει το ελληνικό οδικό δίκτυο, και ιδιαίτερα η Εγνατία Οδός, συνδέοντας την Τουρκία και την Μέση Ανατολή με τις χώρες των Βαλκανίων και την Ευρώπη.

Οδηγώντας τις επενδύσεις στον Τουρισμό

Προκειμένου ο τουρισμός να αποκτήσει την απαραίτητη δυναμική για να προσελκύσει νέες επενδύσεις θα πρέπει το τουριστικό προϊόν της Ελλάδας να αναβαθμιστεί και η Ελλάδα να εξελιχθεί σε προορισμό υψηλότερων εισοδημάτων. Προς την κατεύθυνση αυτή, η σύνθεση του ξενοδοχειακού δυναμικού της χώρας θα πρέπει να αλλάξει. Η σημερινή κατάσταση του εγχώριου τουριστικού δυναμικού, σε μικρά ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια, θα πρέπει να μεταβληθεί σημαντικά και να προσανατολιστεί σε θέρετρα ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης και σε υψηλής ποιότητας εξειδικευμένες τουριστικές μονάδες.

Το θέρετρα ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης αποτελούν μία από τις πιο ελκυστικές επιλογές της τουριστικής αγοράς. Καθώς η Ελλάδα εξελίσσεται σε προορισμό 5+ αστέρων, εμφανίζεται η ανάγκη για την ανάπτυξη τέτοιων θερέτρων που θα προσφέρουν πλήθος δραστηριοτήτων συνδυάζοντας: ιαματικό τουρισμό (ιαματικά κέντρα, spa), αθλητικό τουρισμό (θαλάσσια αθλήματα, γήπεδα γκολφ), ναυτικό τουρισμό (μαρίνες), συνεδριακό τουρισμό (συνεδριακά κέντρα) και πολλά άλλα. Σήμερα, αρκετά θέρετρα ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης

δημιουργούνται στην Ελλάδα με τη συνεργασία κορυφαίων ονομάτων από το χώρο του τουρισμού. Η ανάπτυξη των θερέτρων αυτών θα συμβάλλει στην αξιοποίηση της ευρύτερης περιοχής όπου είναι εγκατεστημένα, αναδεικνύοντας την σε τουριστικό προορισμό. Κρίσιμης σημασίας για την ανάπτυξη θερέτρων αυτής της κλίμακας είναι ο εξορθολογισμός και η απλοποίηση των διαδικασιών αδειοδότησής τους.

Οι επενδυτές μπορούν να βρουν μαγνητικές τοποθεσίες στην Ελλάδα, κοντά στη θάλασσα ή στο βουνό, που προσφέρουν μοναδικές ευκαιρίες για την **δημιουργία εξειδικευμένων τουριστικών μονάδων**. Το κλειδί για την επιτυχία των εξειδικευμένων τουριστικών μονάδων είναι η μελέτη και ο εντοπισμός των τουριστικών δραστηριοτήτων που αξιοποιούν τα μοναδικά πλεονεκτήματα κάθε περιοχής. Για παράδειγμα, τα ιαματικά λουτρά και οι συναφείς υπηρεσίες θεραπευτικής ευεξίας (medical wellness), οι θρησκευτικοί χώροι και ο πολιτισμός μπορούν να δώσουν ευκαιρίες ανάπτυξης τουριστικών μονάδων υψηλής ποιότητας, δημιουργώντας προορισμούς που θα εκλαμβάνονται από τους τουρίστες ως παγκόσμια μοναδικό στην κατηγορία τους.

Ο τουρισμός υγείας θα μπορούσε επίσης να αναπτυχθεί ώστε η Ελλάδα να αποτελέσει κέντρο για παροχή υπηρεσιών υγείας στην Νότιο Ευρώπη, την Τουρκία και τις Αραβικές χώρες. Στοχεύοντας στην παροχή υπηρεσιών υγείας κυρίως στις μεσαίες κοινωνικά τάξεις, η Ελλάδα μπορεί να επωφεληθεί από την προσφορά ιατρικού δυναμικού υψηλών προδιαγραφών συγκριτικά με τα αντίστοιχα των γειτονικών κρατών (Βαλκάνια, Μέση Ανατολή και Αραβία). Επιπρόσθετα, η έλλειψη νομικών περιορισμών στην δημιουργία ιδιωτικών κλινικών σε συνδυασμό με τις ιαματικές πηγές, αλλά και την υψηλή προσφορά διαθέσιμων εγκαταστάσεων είναι σε θέση να μετατρέψουν αρκετές περιοχές της Ελλάδας σε πόλους παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών υγείας.

Η οικονομική ανάγκη της αύξησης της κλίμακας των τουριστικών μονάδων απαιτεί αναδιάρθρωση του ξενοδοχειακού κλάδου με τον διαχωρισμό της παροχής ξενοδοχειακών υπηρεσιών από την ιδιοκτησία των ακινήτων, μέσω της δημιουργίας Ανώνυμων Εταιρειών Εκμετάλλευσης Ακίνητης Περιουσίας (ΑΕΕΑΠ). Οι ξενοδοχειακές ΑΕΕΑΠ σε συνδυασμό με μεγάλες εταιρείες διαχείρισης ξενοδοχείων θα δώσουν στον κλάδο την κλίμακα που χρειάζεται για να ανταγωνιστεί σε παγκόσμιο επίπεδο. Ειδικά όσον αφορά στο μάρκετινγκ και την πώληση κλινών διεθνώς, η συγκέντρωση θα βοηθήσει στην ενίσχυση των τιμών αλλά και στην δημιουργία ειδικότερων τουριστικών προϊόντων εκτός περιόδου αιχμής που θα βελτιώσουν τους δείκτες πληρότητας και τα οικονομικά των μονάδων. Οι ξενοδοχειακές ΑΕΕΑΠ θα διευκολύνουν την άντληση κεφαλαίων για την αναβάθμιση και επέκταση των μονάδων, προσελκύοντας θεσμικούς επενδυτές μεγάλης κλίμακας με άλλα χαρακτηριστικά ρίσκου/απόδοσης από τους παραδοσιακούς. Η αυξημένη διαφάνεια και η συγκέντρωση περιουσιακών στοιχείων σε ενιαία ιδιοκτησία θα κινητοποιήσει πόρους και θα βοηθήσει τις τράπεζες να απελευθερώσουν ξενοδοχεία από τις σημερινές ασφυκτικές σχέσεις.

Η δημιουργία διεθνούς αγοράς δεύτερης κατοικίας θα δώσει μία ακόμα ώθηση στην ελληνική οικονομία. Εκτιμάται ότι περισσότεροι από ένα εκατομμύριο Ευρωπαίοι θεωρούν την Ελλάδα ως υποψήφιο προορισμό δεύτερης/εξοχικής κατοικίας. Ταυτόχρονα, η γενιά «baby boomers» έχει ξεκινήσει να επιδεικνύει ενδιαφέρον για αγορά παραθεριστικής κατοικίας ενόψει των συνταξιοδοτήσεων, γεγονός που καταδεικνύεται από την πώληση τεσσάρων εκατομμυρίων παραθεριστικών σπιτιών/μονάδων στην Γαλλία, την Ισπανία, την Ιταλία, την Πορτογαλία, την Κύπρο και την Τουρκία τα τελευταία δώδεκα χρόνια.

Στην Ελλάδα, η αγορά δεύτερης κατοικίας θα προσθέσει εισόδημα προερχόμενο από διευρυμένη παραμονή στην χώρα ενώ θα ενισχύσει την κατασκευαστική βιομηχανία. Προϋπόθεση για την δημιουργία της αγοράς αυτής είναι η αρχική συγκέντρωσή της σε μερικούς μόνο προορισμούς, ώστε να αποκτήσει το απαραίτητο βάθος και ρευστότητα, καθώς και η συγκρότηση ενός μηχανισμού χρηματοδότησης των τελικών αγοραστών της δεύτερης κατοικίας. Η πορεία θα είναι μακρά, αλλά η λειτουργία μίας τέτοιας αγοράς θα μπορούσε μέχρι το 2025 να «φέρνει» 30.000 κατοικίες στην αγορά, σηματοδοτώντας μια σταθερή ροή επενδύσεων στην περιοχή των €2,5 δισ. ετησίως.

Είναι κρίσιμο οι αλλαγές να υποστηριχθούν και από ένα αποτελεσματικό σχέδιο προβολής της Ελλάδας στο εξωτερικό ώστε να αποκομιστούν τα μέγιστα οφέλη. Η Ελλάδα θα πρέπει να προβληθεί ως ένα σύνολο μοναδικών προορισμών, με υποδομές ικανές να υποστηρίξουν υπηρεσίες υψηλής ποιότητας, ώστε να προσελκύσει την τουριστική αγορά υψηλού εισοδήματος. Το σχέδιο προβολής θα πρέπει επίσης να στοχεύει στην διεύρυνση της τουριστικής περιόδου διαμορφώνοντας ζήτηση για όλη τη διάρκεια του έτους και στην προώθηση πολλαπλών, αντί μεμονωμένων, προορισμών.

Η Ελλάδα θα μπορέσει να αναβαθμίσει το τουριστικό προϊόν της και να ενισχύσει το «brand name» της ως παγκόσμιος τουριστικός προορισμός. Η επιτυχής ανάπτυξη του τουριστικού κλάδου εκτιμάται ότι είναι σε θέση να κινητοποιήσει επενδύσεις ύψους περίπου €20 δισ. ως το 2025.

Δράσεις

1. Εξασφάλιση υποδομών για τον τουρισμό
 - Κατασκευή μαρίνων σε κεντρικά σημεία της χώρας
 - Αναβάθμιση τοπικών αεροδρομίων και λιμανιών στα νησιά
 - Κατασκευή μαρίνας για mega-yachts στο Λαύριο
 - Κατασκευή του αεροδρομίου στο Καστέλλι της Κρήτης
 - Αναβάθμιση περιφερειακών αεροδρομίων
2. Εξασφάλιση των υποδομών για τη μεταφορά ενέργειας και το διεθνές εμπόριο
 - Διασύνδεση του αγωγού φυσικού αερίου με την Τουρκία, την Ιταλία και τα Βαλκάνια
 - Κατασκευή αποθηκευτικών εγκαταστάσεων φυσικού αερίου στο βόρειο τμήμα της χώρας
 - Διασύνδεση για τη μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας των νησιών του Αιγαίου, της Ρόδου και της Κρήτης
 - Επένδυση μεγάλης κλίμακας σε ΑΠΕ (γεωθερμικά/off-shore αιολικά πάρκα) με την υποστήριξη των διασυνδέσεων
 - Αναβάθμιση οδικών συνδέσεων με όλες τις βαλκανικές χώρες
3. Μέτρα διευκόλυνσης της ανάπτυξης της τουριστικής βιομηχανίας
 - Μεταβολή φιλοσοφίας, απλοποίηση και επιτάχυνση των διαδικασιών αδειοδότησης
 - Δημιουργία ΑΕΕΑΠ στον ξενοδοχειακό κλάδο
 - Δημιουργία μεγάλων εταιρειών διαχείρισης ξενοδοχείων
 - Ανάπτυξη της αγοράς δεύτερης κατοικίας
 - Σχέδιο προβολής της Ελλάδας ως προορισμό 5+ αστέρων

Οι πηγές κεφαλαίων

Οι επενδύσεις που απαιτούνται για την επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας θα πρέπει να εξασφαλιστούν με τη συμμετοχή ιδιωτικών κεφαλαίων. Η προσέλκυση όμως ιδιωτικών κεφαλαίων θα ενισχυθεί αν συνεπικουρείται από κονδύλια των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων και αν οι τράπεζες απελευθερώσουν περιουσιακά στοιχεία που είναι παγιδευμένα στους ισολογισμούς τους. Η μετακεϋνσιανή αυτή χρηματοδότηση της ανάπτυξης με ιδιωτικά, κατά κύριο λόγο, κεφάλαια θα θέσει σε κίνηση έναν ενάρετο κύκλο επενδύσεων και κατανάλωσης που θα τροφοδοτήσει γρήγορα όλους τους κλάδους της οικονομίας.

Υποστηριζόμενες από κεφάλαια από Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία και από την απαραίτητη τοπική τραπεζική χρηματοδότηση, οι Συμπράξεις Δημοσίου-Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) θα δώσουν ώθηση στην οικονομία. Δεδομένου του μεγάλου χρονικού ορίζοντα για την ολοκλήρωση αλλά κυρίως για την απόδοση τέτοιων επενδύσεων, η ύπαρξη σταθερού φορολογικού περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της οικονομίας αποτελούν αναμφισβήτητα προϋποθέσεις για εισροές κεφαλαίων σημαντικού μεγέθους.

Αναζητώντας κεφάλαια από επενδυτές

Η ανάπτυξη των υποδομών αποτελεί την κινητήρια δύναμη της ανάκαμψης. Η **δημιουργία Συμπράξεων Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα** αποτελεί πρακτικά τον μοναδικό τρόπο συγκέντρωσης κεφαλαίων στις υποδομές.

Ένας ακόμα κρίσιμος παράγοντας για την ανάπτυξη των υποδομών είναι η **ολοκλήρωση των ιδιωτικοποιήσεων δημοσίων εταιρειών διαχείρισης υποδομών** και ειδικά αυτών των οποίων η μετοχή διαπραγματεύεται στο Χρηματιστήριο και τα αποτελέσματα δημοσιεύονται σε διεθνές επίπεδο. Οι ιδιωτικοποιήσεις αυτές θα αποτελούσαν ένδειξη για τις διεθνείς αγορές και τους επενδυτές ότι το κράτος έχει μπει σε τροχιά μεταρρυθμίσεων και διαρθρωτικών αλλαγών και ότι, πλέον, δεσμεύεται ως προς τις απαραίτητες ενέργειες για διαρκή ανάπτυξη και σταθεροποίηση της οικονομίας.

Παραδείγματα δημοσίων εταιρειών των οποίων η αποκρατικοποίηση θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στην κινητοποίηση πόρων για υποδομές είναι ο Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς ΑΕ (ΟΛΠ), ο Οργανισμός Λιμένος Θεσσαλονίκης ΑΕ (ΟΛΘ), τα Ελληνικά Πετρέλαια ΑΕ, η Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού ΑΕ (ΔΕΗ), η Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Πρωτεύουσας ΑΕ (ΕΥΔΑΠ), ο Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών ΑΕ (ΔΑΑ), ο Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας ΑΕ (ΑΔΜΗΕ) καθώς και η Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης ΑΕ (ΕΥΑΘ). Αυτές οι ιδιωτικοποιήσεις αναμένεται ότι θα αποφέρουν €4 δισ. στο ελληνικό κράτος, με το μεγαλύτερο όφελος να είναι οι δευτερογενείς επενδύσεις που θα πραγματοποιηθούν σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα.

Αναζητώντας κεφάλαια από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι στρατηγικές επενδύσεις σε υποδομές που διευκολύνουν το εμπόριο και τη μεταφορά ενέργειας έχουν απόλυτη συνάφεια με την ευρύτερη ευρωπαϊκή πολιτική. Η συμμετοχή των διαρθρωτικών ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις δράσεις ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας είναι σημαντική για δύο λόγους. Πρώτον, εξασφαλίζει επιπλέον πόρους για την υλοποίηση των επενδύσεων σε υποδομές και των μεταρρυθμίσεων στην οικονομία. Δεύτερον, ενισχύει το αίσθημα εμπιστοσύνης και σταθερότητας, δημιουργώντας κλίμα αλληλοϋποστήριξης και συμμετοχικότητα στην προσπάθεια της χώρας.

Η χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που παραδοσιακά πραγματοποιείται με μορφή επιχορηγήσεων, στρέφεται πλέον προς τα **χρηματοοικονομικά εργαλεία (financial instruments)**. Τα εργαλεία αυτά αποτελούν έναν αποδοτικό τρόπο για ανάπτυξη των πόρων, παρέχοντας υποστήριξη σε επενδύσεις μέσω δανείων, εγγυήσεων, μετοχικού κεφαλαίου ή άλλων μηχανισμών ανάληψης κινδύνων, σε συνδυασμό πιθανώς με επιδοτήσεις επιτοκίου ή εγγυήσεων.

Η χρήση χρηματοοικονομικών εργαλείων μακροπρόθεσμα συνεπάγεται τη σταδιακή μείωση των μη επιστρεπτέων επιχορηγήσεων της ΕΕ μέσω μόχλευσης κεφαλαίων τα οποία θα χρησιμοποιηθούν για επενδύσεις μετά το 2020. Η χρηματοδότηση ενισχύεται από αναπτυξιακές τράπεζες ή τράπεζες επενδύσεων που θα προσφέρουν δάνεια υπό ευνοϊκότερους όρους.

Δράσεις

1. Πρόβλεψη στο σχεδιασμό της νέας προγραμματικής περιόδου των αναγκαίων πόρων για την υποστήριξη των στρατηγικών περιοχών ανάπτυξης (τουρισμός, υποδομές)
2. Εστίαση των διαθέσιμων κονδυλίων στους κρίσιμους τομείς προτεραιότητας (τουρισμός, υποδομές)
3. Προώθηση ειδικών χρηματοοικονομικών εργαλείων που ταιριάζουν σε μεγάλης κλίμακας επενδύσεις και «ανακυκλώνουν» τα κεφάλαια σε βάθος χρόνου

Κεφάλαια παγιδευμένα στους ισολογισμούς των Τραπεζών

Υπερχρεωμένες εταιρείες δεν έχουν την δυνατότητα να χρηματοδοτήσουν όχι την ανάπτυξή τους αλλά ούτε και την λειτουργία τους αρκετές φορές. Υπάρχει κίνδυνος ένα μέρος του παραγωγικού ιστού της χώρας να διακατέχεται από εταιρείες zombies που απορροφούν πόρους και αδυνατούν να στηρίξουν την ανάπτυξη. Η ευφυής διαχείριση και η προσδοκώμενη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι κεντρικό οικονομικό εργαλείο για την ανάκαμψη.

Σήμερα το σύνολο των μη εξυπηρετούμενων δανείων ανέρχεται σε €65 δισ., ενώ αναμένεται ότι στο εγγύς μέλλον το ποσό αυτό θα αυξηθεί κατά €10 δισ. Εξ' αυτών τα €35 δισ. αφορούν σε επιχειρηματικά δάνεια, εν μέρει εξασφαλισμένα με περιουσιακά στοιχεία.

Οι λόγοι που καθιστούν πρακτικώς δύσκολη τη διαχείριση των προβληματικών επιχειρηματικών δανείων εντοπίζονται στα εξής:

- Έλλειψη ρευστότητας και απαραίτητων κεφαλαίων που θα στηρίξουν τη βιώσιμη αναδιάρθρωση εταιρειών ή την πώληση περιουσιακών στοιχείων
- Η άμεση αρνητική επίπτωση στα εποπτικά κεφάλαια των τραπεζών από την αναγνώριση («αναπόφευκτων») ζημιών
- Αδυναμίες του πτωχευτικού κώδικα που εμποδίζουν την γρήγορη ρευστοποίηση μη βιώσιμων περιουσιακών στοιχείων και την ευέλικτη εξωδικαστική αναδιάρθρωση βιώσιμων εταιρειών
- Έλλειψη νοοτροπίας αναζήτησης συναινετικών λύσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών με την διαμεσολάβηση εξειδικευμένων επαγγελματιών

Τα παραπάνω προβλήματα θα μπορούσαν να ξεπεραστούν με την αλλαγή του πτωχευτικού κώδικα που θα διευκόλυνε γρήγορες και πρακτικές λύσεις και θα βελτίωνε τον τρόπο διαχείρισης των προβληματικών δανείων από τις τράπεζες. Η ενεργή διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, με κριτήριο τη βιωσιμότητα του δανειολήπτη και την στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας θα είχε δύο σημαντικά οφέλη για την οικονομία. Πρώτον θα επανενεργοποιούσε ημι-κοιμώμενα περιουσιακά στοιχεία και δεύτερον θα προσέλκυε «φρέσκα» επενδυτικά κεφάλαια. Εκτιμάται ότι νέα κεφάλαια ίσα με περίπου το 20% των ζημιών που θα καταγράψουν οι τράπεζες από αυτήν την διαχείριση θα τοποθετηθούν από επενδυτές στα περιουσιακά στοιχεία που επιστρέφουν στην αγορά (πχ επιχειρήσεις, ξενοδοχεία, βιομηχανοστάσια). Αυτό σημαίνει άντληση €7 δισ. περίπου αλλά και επιτάχυνση της οικονομικής διαδικασίας.

Οι ζημιές που θα καταγράψουν οι τράπεζες δεν είναι απαραίτητα εμπόδιο στην διαδικασία επανεκκίνησης της οικονομίας. Αν αναγνωριστούν οι ζημιές αυτές ως φορολογική πίστωση, κάτι το οποίο η Βασιλεία III επιτρέπει, η επίπτωσή τους στα εποπτικά κεφάλαια των τραπεζών θα είναι πολύ χαμηλή.

Δράσεις

1. Ενεργή διαχείριση μη εξυπηρετούμενων δανείων με βάση την βιωσιμότητα του δανειζόμενου
2. Φορολογική πίστωση (tax credit) των ζημιών λόγω διαγραφής μη εξυπηρετούμενων δανείων
3. Αλλαγή του Πτωχευτικού Κώδικα
4. Συμφωνία κατευθυντήριων αρχών για συναινετική αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρηματικών δανείων

Ξαναχτίζοντας την εμπιστοσύνη

Τέσσερις πυλώνες στηρίζουν την προσπάθεια ανάκτησης της εμπιστοσύνης των αγορών προς την Ελλάδα:

1. Η πολιτικά ξεκάθαρη έκφραση ενός εθνικού οράματος και στόχου
2. Η απομάκρυνση όλων των περιορισμών για το επιχειρείν (Ο ΟΟΣΑ σε πρόσφατη έκθεσή του αποκάλυψε 555 θεσμικά απομεινάρια που εμποδίζουν την λειτουργία των αγορών και τις επιχειρηματικές αποφάσεις)
3. Η ενίσχυση της θεσμικής σταθερότητας (Κάθε χρόνο το ελληνικό κοινοβούλιο ψηφίζει 120 με 150 νέους νόμους που αλλάζουν τον τρόπο που η οικονομία και η κοινωνία λειτουργεί, δυσκολεύοντας τον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και τη λήψη αποφάσεων)
4. Η αύξηση της ταχύτητας ανταπόκρισης και της αποτελεσματικότητας της κρατικής μηχανής

Εάν υπάρξει ένα ξεκάθαρο και ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης προσανατολισμένο στην αναδιάρθρωση του κράτους και την ανάπτυξη της οικονομίας και αρχίσει η εφαρμογή του με συστηματικό και εσωτερικά συνεπή τρόπο, θα μπορούσε να δοθεί μια σημαντική ώθηση στην ενίσχυση του αισθήματος εμπιστοσύνης προς την Ελλάδα και θα αποτελούσε κρίσιμο παράγοντα για την διατήρηση της μεταρρυθμιστικής ορμής, με μακροπρόθεσμα αποτελέσματα.

Περιορίζοντας τα εμπόδια στην επιχειρηματικότητα

Η έξοδος από την κρίση και η επιστροφή στην ανάπτυξη δεν είναι δυνατή χωρίς τη συστηματική και διαρκή προσπάθεια άρσης των αγκυλώσεων που εμποδίζουν την ανάπτυξη των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Οι χρόνιες διοικητικές δυσλειτουργίες και η εσωστρέφεια της δημόσιας διοίκησης, μετατρέπονται σε παράγοντες αναποτελεσματικότητας, τόσο του κράτους όσο και της οικονομίας, ιδιαίτερα σε συνθήκες όπου το κοινωνικό πλαίσιο καθίσταται διαρκώς πολυπλοκότερο, η καινοτομία ενσωματώνεται με ραγδαίους ρυθμούς στο τεχνολογικό περιβάλλον και το επιχειρηματικό περιβάλλον διεθνοποιείται όλο και περισσότερο.

Για την διευκόλυνση της επιχειρηματικότητας χρειάζεται μια συγκροτημένη αλλαγή των σχέσεων κράτους επιχειρήσεων. Το πιο σημαντικό σημείο επαφής με την επιχείρηση, μετά τους φορολογικούς και ασφαλιστικούς μηχανισμούς, είναι οι αδειοδοτήσεις. Αυτές είναι και ο κύριος μοχλός υλοποίησης επενδύσεων και χρειάζονται πολλά καινοτόμα χαρακτηριστικά.

- Μετάβαση από το ισχύον σύστημα «διεκπεραίωσης αιτημάτων και εγκρίσεων» σε ένα καινοτόμο σύστημα «δήλωσης συμμόρφωσης» βάσει προδιαγραφών
- Ανάλυση του κόστους απόδειξης της συμμόρφωσης από την επιχείρηση, με

μετατόπιση μεγάλου μέρους του διαχειριστικού κόστους της διαδικασίας αδειοδότησης από τη δημόσια διοίκηση στον ιδιωτικό τομέα

- Μετάθεση του ελεγκτικού βάρους από το στάδιο της έναρξης της δραστηριότητας της επιχείρησης στο στάδιο λειτουργίας της
- Εξασφάλιση της δυνατότητας αξιοποίησης, από τις επιχειρήσεις, της εξωτερικής ανάθεσης (outsourcing) παροχής υπηρεσιών αδειοδότησης σε πιστοποιημένους φορείς
- Θεσμοθέτηση στοχευμένου συστήματος ελέγχων κατά τη λειτουργία της επιχείρησης, βάσει ανάλυσης κινδύνου
- Καθιέρωση της πιστοποίησης όλων των φορέων της αδειοδότησης στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, βάσει πρότυπων προδιαγραφών οργάνωσης και λειτουργίας
- Εγκαθίδρυση κεντρικού συστήματος ιχνηλάτησης της αδειοδότησης, για την αύξηση της λογοδοσίας και τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών
- Συγκρότηση ειδικού αυτοτελούς οργανισμού της κεντρικής κυβέρνησης για τη εφαρμογή της μεταρρύθμισης και θεσμοθέτηση της συμμετοχής των φορέων της επιχειρηματικότητας στη διακυβέρνησή της

Εξασφαλίζοντας τη σταθερότητα του θεσμικού περιβάλλοντος

Η μεταβλητότητα του σημερινού θεσμικού περιβάλλοντος αποδεικνύεται από το γεγονός ότι εισάγονται περίπου 120 με 150 νέοι νόμοι ή τροποποιήσεις υπαρχόντων νόμων το χρόνο. Ειδικότερα, την περίοδο 2009-2012 ψηφίστηκαν συνολικά 750 νόμοι και προεδρικά διατάγματα. Ο αριθμός αυτός καταδεικνύει την πολυπλοκότητα του νομικού πλαισίου στην Ελλάδα, γεγονός που αποτελεί τροχοπέδη και ανασταλτικό παράγοντα για την προσέλκυση επενδύσεων. Τα νέα νομοθετήματα συχνά ακυρώνουν προηγούμενα και σε συνδυασμό με τα πολλαπλά φαινόμενα μη συμμόρφωσης εντείνουν τη θεσμική μεταβλητότητα, αποθαρρύνοντας την εισροή κεφαλαίου.

Το νομοθετικό πλαίσιο στην Ελλάδα θα πρέπει να αποκτήσει σταθερότητα, μακροπρόθεσμο χαρακτήρα και στρατηγικό σχεδιασμό που να εξασφαλίζει συνέπεια μεταξύ των νομοθετημάτων. Κρίσιμες παράμετροι που οδηγούν στη βελτίωση της θεσμικής σταθερότητας είναι η ενίσχυση της καθολικής εφαρμογής των νόμων, η ύπαρξη συνοχής και η κωδικοποίηση νόμων και εφαρμοστικών διατάξεων.

Προκειμένου το περιεχόμενο των νόμων να είναι οικονομικά σχετικό με τις συνθήκες που επικρατούν στους κλάδους που ρυθμίζονται, θα πρέπει να δίνεται

ιδιαίτερη έμφαση στην ανάλυση της οικονομικής και δημοσιονομικής επίδρασης των νέων νομοσχεδίων (Αιτιολογική Έκθεση) πριν από την κατάθεσή τους προς ψήφιση, με αξιοποίηση εξειδικευμένων φορέων του δημοσίου τομέα (πχ Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών - ΚΕΠΕ) ή του ιδιωτικού τομέα.

Στην κατεύθυνση της θεσμικής σταθερότητας θα συνέβαλλε και ο περιορισμός της μη-τροποποίησης νόμων για τρία χρόνια από την ημερομηνία που ψηφίστηκαν. Ακόμα θα ήταν σκόπιμο να τεθεί όριο στον αριθμό των νέων νόμων ή των αλλαγών σε υπάρχοντες νόμους που επιτρέπεται να υποβάλλει κάθε Υπουργείο προς ψήφιση στην Βουλή. Το κάθε Υπουργείο να μπορούσε να έχει τη δυνατότητα να περάσει, για παράδειγμα, μόνο ένα νέο νόμο το έτος ανά Γενική Γραμματεία του. Με τον τρόπο αυτό οδηγείται το θεσμικό πλαίσιο μέσα από βασικά νομοθετήματα ανά Υπουργείο που, το κάθε ένα, αφορά συγκεκριμένες περιοχές πολιτικής και όχι από μια πανσπερμία διατάξεων που αντιμετωπίζουν προβλήματα με αποσπασματικό τρόπο.

Η άμεση κωδικοποίηση των νόμων, ξεκινώντας με αυτούς που αφορούν στην έναρξη δραστηριότητας και στη λειτουργία των επιχειρήσεων, είναι προϋπόθεση θεσμικής σταθερότητας. Η κωδικοποίηση θα πρέπει να αποτελεί προαπαιτούμενο για την ψήφιση κάθε νέου νόμου. Η κωδικοποίηση της νομοθεσίας σε συνδυασμό με την μείωση της ταχύτητας μεταβολής της θα δώσει τον απαιτούμενο βαθμό σταθερότητας στην νομική βάση της χώρας. Η διενέργεια διαλόγου για την μακροπρόθεσμη πολιτική πίσω από κάθε νέο νομοθέτημα, θα ενισχύει την σχέση των νόμων με την πραγματική οικονομία και θα επιτρέπει την ουσιαστική αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Δράσεις

1. Κωδικοποίηση και ηλεκτρονικοποίηση της νομοθεσίας με προτεραιότητα στη νομοθεσία που αφορά στην έναρξη δραστηριότητας και στη λειτουργία επιχειρήσεων
2. Αξιοποίηση εξειδικευμένων φορέων (δημοσίου και ιδιωτικού τομέα) για την ανάλυση της οικονομικής και δημοσιονομικής επίδρασης των νέων νομοσχεδίων (Αιτιολογική Έκθεση)
3. Περιορισμός στον αριθμό των νέων νόμων που μπορεί να φέρει στη Βουλή κάθε Υπουργείο και μη-τροποποίηση νόμων για συγκεκριμένο διάστημα μετά την ψήφισή τους
4. Θέσπιση της κωδικοποίησης ως προϋπόθεση για την ψήφιση κάθε νέου νόμου

Δημιουργώντας ένα φορολογικό καθεστώς χωρίς εκπλήξεις

Η εισροή κεφαλαίων στην ελληνική οικονομία θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την παροχή κατάλληλων φορολογικών κινήτρων και ελαφρύνσεων. Σε αντίθεση με την τρέχουσα πολιτική φορολόγησης των εισοδημάτων και της περιουσίας, η προσέλκυση επενδύσεων και η ανάπτυξη θα διευκολυνθεί από την δημιουργία φορολογικών ευκαιριών. Το μοντέλο προσέλκυσης επενδύσεων μέσω ιδιαίτερα χαμηλών φορολογικών συντελεστών (πχ μοντέλο Κύπρου, Ιρλανδίας, Αραβικών Εμιράτων κλπ) είναι πολύ δύσκολο να εφαρμοστεί στην παρούσα συγκυρία, ενώ η επιτυχία εξαρτάται και από άλλους παράγοντες και το γενικότερο προσανατολισμό μιας οικονομίας (πχ υποδομές, περιορισμοί από εργατική νομοθεσία κλπ). Αλλά και η παροχή ειδικών γενναίων απαλλαγών για μεγάλες επενδύσεις (tax holidays), που συζητούνται συχνά, είναι δύσκολα συμβατές με το γενικότερο ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο.

Αυτό που προέχει στον σχεδιασμό μιας νέας φορολογικής στρατηγικής είναι ο επενδυτής να γνωρίζει εκ των προτέρων τους κανόνες του παιχνιδιού και να μπορεί να υπολογίσει στα επιχειρηματικά του σχέδια τη φορολογική επιβάρυνση. Κλειδί για την εδραίωση του κλίματος εμπιστοσύνης, σε συνδυασμό με στοχευμένα φορολογικά κίνητρα, είναι:

- Η δέσμευση του δημοσίου ότι δεν θα ψηφίζεται περισσότερο από ένας φορολογικός νόμος ανά τριετία, ειδικά τώρα που μόλις ψηφίστηκαν δύο τελείως νέοι Κώδικες Φορολογίας Εισοδήματος και Φορολογικών Διαδικασιών, γραμμένοι με αρκετά σύγχρονο πνεύμα και ενσωματώνοντας πολλές από τις διεθνείς τάσεις στο χώρο της φορολογίας
- Η στελέχωση καίριων και επιτελικών θέσεων του φορολογικού μηχανισμού με καταρτισμένα στελέχη μέσω δανεισμού προσωπικού από τον ιδιωτικό τομέα
- Η δημιουργία ενός δίκαιου και αμερόληπτου συστήματος επίλυσης φορολογικών διαφορών πριν φτάσουν στα δικαστήρια, καθώς η εμπειρία δείχνει ότι οι σημερινοί μηχανισμοί είναι συνέχεια του φορολογικού ελεγκτικού μηχανισμού

Η εισροή κεφαλαίων θα εξαρτηθεί και από την παροχή των κατάλληλων φορολογικών κινήτρων που μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τέσσερις κατηγορίες:

1. Εξάλειψη του Φόρου Συγκέντρωσης Κεφαλαίων ύψους 1%. Η Ελλάδα είναι από τις ελάχιστες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που επιβάλλουν ακόμα το συγκεκριμένο φόρο
2. Σύναψη ευνοϊκών για την Ελλάδα διμερών φορολογικών συμφωνιών, χαμηλής φορολόγησης στην Ελλάδα, με αντισυμβαλλόμενες χώρες που επενδύουν διεθνώς τα τελευταία χρόνια, όπως για παράδειγμα η Κίνα, η Ινδία και οι χώρες του Κόλπου. Μέχρι σήμερα η προτεραιότητα κατά τη διαπραγμάτευση τέτοιων συμβάσεων είναι να εξασφαλιστεί για τη χώρα μας η όσο μεγαλύτερη δυνατή φορολογική επιβάρυνση φορολογικών κατοίκων των αντίστοιχων χωρών. Η λογική πρέπει να αναστραφεί ώστε να καταστεί η χώρα προτιμώμενος εμπορικός εταίρος

3. Εξάλειψη τέλους χαρτοσήμου στα δάνεια, το οποίο δημιουργεί προβλήματα στους διεθνείς επενδυτές που προσπαθούν να χρηματοδοτήσουν τις θυγατρικές τους στην Ελλάδα. Γενικότερα θα μπορούσε να καταργηθεί συνολικά ο Κώδικας Τελών Χαρτοσήμου, που καθιερώθηκε (με λίγες αλλαγές) το 1931 (!), και αποτελεί ένα τελείως αναχρονιστικό πλαίσιο φορολόγησης οικονομικών συναλλαγών
4. Μείωση ή εξάλειψη του Φόρου Ακίνητης Περιουσίας σε επιχειρήσεις ανάπτυξης ακινήτων, όπως τα τουριστικά θέρετρα και οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις. Σημαντική μείωση του Φόρου Μεταβίβασης Ακινήτων, που είναι σήμερα, με διαφορά, από τους μεγαλύτερους στην Ευρώπη, σε συνδυασμό με μείωση και άλλων βαρών και τελών (τέλη μεταγραφής, συμβολαιογράφων κλπ) θα διευκολύνει την προσέλκυση επενδύσεων

Δράσεις

1. Δέσμευση για μη-αλλαγή του φορολογικού καθεστώτος για 3 έτη
2. Κατάργηση Φόρου Συγκέντρωσης Κεφαλαίων και Κώδικα Τελών Χαρτοσήμου
3. Σύναψη ευνοϊκών διμερών φορολογικών συμφωνιών με στρατηγικούς εμπορικούς εταίρους
4. Μείωση του Φόρου Μεταβίβασης Ακινήτων και εξάλειψη του φόρου ακινήτων που χρησιμοποιούνται σε παραγωγικούς σκοπούς
5. Ανανέωση στελεχιακού δυναμικού φορολογικής διοίκησης μέσω ανταλλαγών/δανεισμού προσωπικού και κοινών δράσεων δημόσιου – ιδιωτικού τομέα
6. Ανεξάρτητη και αμερόληπτη διαδικασία διοικητικής επίλυσης φορολογικών διαφορών

Χτίζοντας ένα αποτελεσματικό σύστημα επίλυσης διαφορών

Σήμερα το σύστημα απονομής δικαιοσύνης δυσλειτουργεί και αυτό οφείλεται καταρχήν στη συσσώρευση εκκρεμών υποθέσεων και στην καθυστέρηση επίλυσής τους. Τα επίσημα στατιστικά στοιχεία που έχει δημοσιεύσει το Υπουργείο το πρώτο τρίμηνο του 2013 αναφέρουν ότι εκκρεμούν περίπου 700.000 υποθέσεις στα Πολιτικά και Διοικητικά Δικαστήρια τη χώρας (εξαιρουμένων των Ειρηνοδικείων). Από αυτές οι 26.848 είναι υποθέσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας και περιλαμβάνουν 4.098 φορολογικές υποθέσεις.

Οι μακρινές δικάσιμοι και οι αναβολές, που είναι η συνήθης πρακτική στην εκδίκαση υποθέσεων, πέρα από την προφανή ταλαιπωρία των εμπλεκομένων, αποτελούν τροχοπέδη στην επιχειρηματικότητα και την οικονομική ανάπτυξη. Εκτός των καθυστερήσεων στη διεκπεραίωση, τη συσσώρευση επηρεάζει και ο υψηλός ρυθμός εισόδου υποθέσεων στο σύστημα, καθώς και το ποσοστό των υποθέσεων που συνεχίζουν σε ανώτερο βαθμό δικαιοδοσίας.

Η πολυνομία και το δαιδαλώδες νομοθετικό πλαίσιο αποτελούν κύρια αιτία παραγωγής διαφορών και προσφυγής στη δικαιοσύνη. Οι μέθοδοι εναλλακτικής επίλυσης διαφορών (δηλαδή ο Εξωδικαστικός Συμβιβασμός, η Διαμεσολάβηση και όλες οι παραλλαγές τους), έχουν ήδη θεσμοθετηθεί στην Ελλάδα αλλά βρίσκονται σε αρχικά στάδια ωριμότητας. Η συστηματική προώθηση της εφαρμογής τους, με ενημέρωση των επιχειρήσεων, θα αποσυμφορήσει την ελληνική δικαιοσύνη μειώνοντας τον τυπικό χρόνο εκδίκασης. Έτσι πολλές υποθέσεις θα οδηγηθούν στην ολοκλήρωση, αντί της τελμάτωσης, με προφανή θετικά αποτελέσματα.

Μία ειδική περίπτωση απονομής δικαιοσύνης με σημαντική επίδραση στην ανάπτυξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας και την ανάκαμψη της οικονομίας είναι ο Πτωχευτικός Κώδικας. Σήμερα εκκρεμούν στη δικαιοσύνη πολλές υποθέσεις εταιρειών με προβλήματα βιωσιμότητας που έχουν σταματήσει την δραστηριότητά τους και βρίσκονται σε διαδικασία πτώχευσης. Η καθυστέρηση της επίλυσης αυτών των υποθέσεων και, κατ'επέκταση, η καθυστέρηση της εκκαθάρισής τους, κρατά δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία. Ο Πτωχευτικός Κώδικας θα πρέπει να προσαρμοστεί έτσι ώστε να διευκολύνει τη λύση και εκκαθάριση των εταιρειών που αντιμετωπίζουν ζήτημα βιωσιμότητας, ώστε να απελευθερώνεται το ενεργητικό τους και πάλι στην αγορά και να εξουδετερώνεται έτσι η αρνητική επίδραση από την παύση των εργασιών τους. Ταυτόχρονα, για τις εταιρείες με υψηλά χρέη αλλά βιώσιμη προοπτική ο Πτωχευτικός Κώδικας θα πρέπει να δίνει δυνατότητες ταχείας επίλυσης των διαφορών με τους πιστωτές, μέσω εξωδικαστικής διευθέτησης.

Δράσεις

1. Προσδιορισμός ανωτάτου αριθμού αναβολών και χρόνου από την πρώτη κατάθεση
2. Δυνατότητα στο δικαστήριο να επιβάλει πολλαπλάσια δικαστική δαπάνη όταν το ένδικο μέσο είναι προδήλως απαράδεκτο ή αβάσιμο
3. Αλλαγή του Πτωχευτικού Κώδικα προς την κατεύθυνση της διευκόλυνσης της λύσης και εκκαθάρισης των εταιρειών
4. Αξιοποίηση του θεσμού του «fast track» για επιλεγμένες περιπτώσεις
5. Ολοκλήρωση των θεσμικών και διοικητικών αλλαγών για την εφαρμογή Εναλλακτικών Μεθόδων Επίλυσης Διαφορών
6. Προώθηση της χρήσης Εναλλακτικών Μεθόδων Επίλυσης Διαφορών και ενημέρωση προς την επιχειρηματική κοινότητα

Αναβαθμίζοντας την παρακολούθηση των δημοσιονομικών μεγεθών

Η διαχείριση της δημοσιονομικής πληροφόρησης και η παρακολούθηση των δημοσιονομικών μεγεθών, όπως γίνεται σήμερα, παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα:

- Περιορισμένη αξιοπιστία των δεδομένων αναφορικά με την ακρίβεια, την πληρότητα, την εγκυρότητα και τον χρόνο πληροφόρησης
- Αδυναμία παρακολούθησης της εξέλιξης των δημοσιονομικών μεγεθών, σε ενοποιημένη βάση και σύγκρισης των στοιχείων ανάμεσα σε διαφορετικές περιόδους
- Έλλειψη βάθους πληροφορίας με αποτέλεσμα την αδυναμία εξαγωγής συμπερασμάτων για την αιτία των δημοσιονομικών προβλημάτων και διαφορετική ταξινόμηση των δημοσιονομικών αναφορών από τους δημοσίους φορείς
- Απουσία κατάλληλου πληροφοριακού συστήματος για την ενοποίηση των δημοσιονομικών αναφορών

Αποτέλεσμα είναι περιορισμένη υποστήριξη της λήψης αποφάσεων σε επίπεδο άσκησης πολιτικής, διαχείρισης, κατανομής των πόρων και δημοσιονομικού ελέγχου.

Η ελληνική κυβέρνηση εφαρμόζει ταμειακή λογιστική (cash accounting). Με τη μέθοδο αυτή δεν υπάρχει ακριβής και επαρκής ενημέρωση για τα περιουσιακά στοιχεία, τις υποχρεώσεις και τις απαιτήσεις του δημοσίου τομέα, με αποτέλεσμα η κυβέρνηση να έχει μόνο μια πολύ βραχυπρόθεσμη και ατελή εικόνα των δημοσίων οικονομικών.

Το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους θα πρέπει να δημοσιεύει στοιχεία για τα έσοδα, τις δαπάνες, τη μεταβολή χρέους/ελλείμματος και τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές (δανεισμός, ομόλογα, κτλ) για το σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης, με βάση τη λογιστική αρχή των δεδουλευμένων (accruals accounting). Με την υιοθέτηση της λογιστικής αρχής των δεδουλευμένων και την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων του Δημοσίου Τομέα (International Public Sector Accounting Standards - IPSAS), η ελληνική κυβέρνηση θα έχει πιο γρήγορα στη διάθεσή της ακριβέστερες πληροφορίες.

Η εφαρμογή μοντέρνας λογιστικής αποτύπωσης έμμεσα επιβάλλει την διασύνδεση όλων των πληροφοριακών συστημάτων του δημοσίου και τον ανασχεδιασμό των διαδικασιών του. Τα δύο αυτά βήματα θα οδηγήσουν σε πολύ καλύτερης ποιότητας οικονομικά στοιχεία.

Δράσεις

1. Άμεση εφαρμογή διπλογραφικού συστήματος σε όλους τους φορείς της δημόσιας διοίκησης
2. Εφαρμογή της λογιστικής αρχής των δεδουλευμένων -μέσω των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων- για τη δημόσια διοίκηση (IPSAS) για τη λογιστική παρακολούθηση των δημοσιονομικών μεγεθών
3. Πλήρης εφαρμογή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IFRS) στις δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς και έγκαιρη δημοσιοποίηση ελεγμένων οικονομικών καταστάσεων
4. Δημιουργία αυτοματοποιημένης διαδικασίας συγκέντρωσης δημοσιονομικής πληροφόρησης και εξαγωγής ενοποιημένων αναφορών σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης
5. Διασύνδεση όλων των πληροφοριακών συστημάτων του δημοσίου

Ένα κράτος που μπορεί να υποστηρίξει την ανάπτυξη

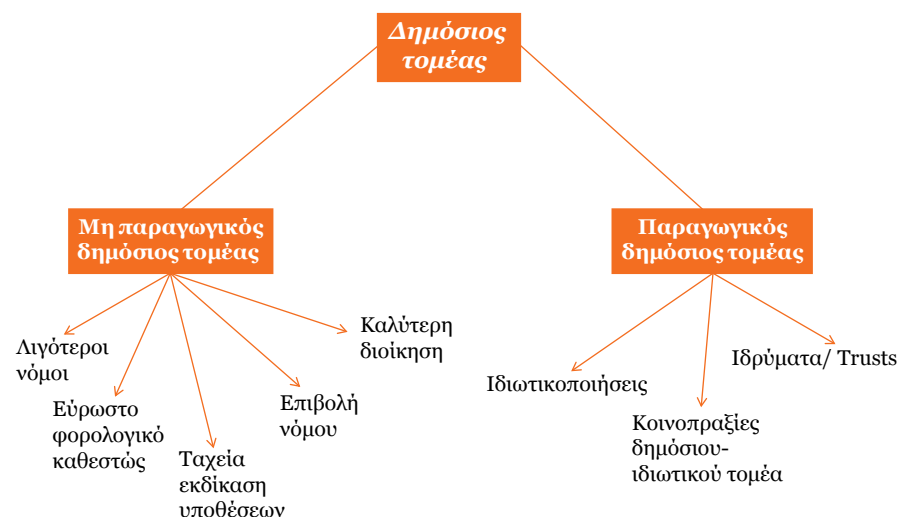

Η δημόσια διοίκηση πρέπει να αλλάξει εκ βάθρων και να λειτουργεί πολύ διαφορετικά, σαν ένας ζωντανός οργανισμός, που προσαρμόζεται στις αλλαγές, δημιουργεί πρότυπα και εξελίσσεται για να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της κοινωνίας. Τα στελέχη της δημόσιας διοίκησης θα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο σε αυτήν την αλλαγή. Η δημόσια διοίκηση καλείται να αναπτύξει νέα χαρακτηριστικά που θα διαπνέουν την αντίληψη του κράτους στη «μετά την κρίση» εποχή:

- **Ευελιξία:** ετοιμότητα να αντιμετωπίσουν νέες συνθήκες, να προσαρμοστούν και να ανταποκριθούν σε απρόβλεπτα γεγονότα με γρήγορο και αποτελεσματικό (και οικονομικό) τρόπο
- **Καινοτομία:** ικανότητα αξιοποίησης νέων ιδεών και μοντέλων λειτουργίας, επιταχύνοντας την αποτελεσματικότητά τους
- **Πνεύμα συνεργασίας:** επιδίωξη συνεργασιών με άλλους τομείς και κλάδους της οικονομίας, με άλλες χώρες, με άλλους οργανισμούς
- **Διαφάνεια:** υπευθυνότητα για ενέργειες και αποτελέσματα, ειδικά στη σημερινή εποχή που απαιτείται ανάπτυξη κλίματος εμπιστοσύνης και ενίσχυση της νομιμότητας

Για την έξοδο της Ελλάδας από την κρίση απαιτούνται διαρθρωτικές αλλαγές σε επίπεδο νοοτροπίας και κουλτούρας αλλά και μεταρρυθμίσεις σε επίπεδο δομών και διαδικασιών. Ο κρατικός μηχανισμός, για να γίνει ταχύτερος αλλά και μικρότερος, χρειάζεται μία νέα αρχιτεκτονική. Το κεντρικό στοιχείο αυτής της αλλαγής είναι η απομάκρυνση του κράτους από την παραγωγή και την συμμετοχή του ως ενεργός επιχειρηματικός παίκτης στις αγορές. Το κράτος θα πρέπει να ενισχύσει τον ρόλο του ως ρυθμιστής αγορών που δεν λειτουργούν αποτελεσματικά και να γίνει πραγματικός «διευκολυντής» της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Αφήνοντας τις αγορές, υπό την προϋπόθεση της ρύθμισης όπου είναι αναγκαία, να κατανέμουν οικονομικούς πόρους θα οδηγηθούμε σε πολύ καλύτερη λειτουργία της οικονομίας μακροπρόθεσμα.

Στο πλαίσιο αυτό είναι αναγκαία η διάκριση του μη συναλλασσόμενου (διοικητική δραστηριότητα) από τον συναλλασσόμενο δημόσιο τομέα (παραγωγική δραστηριότητα). Η αναδιάρθρωση του μη παραγωγικού τομέα θα πρέπει να γίνει με βάση όλα τα στοιχεία που ενισχύουν την εμπιστοσύνη: λιγότεροι νόμοι, σταθερή φορολογία, γρήγορη δικαιοσύνη, εφαρμογή των νόμων και πιο αποτελεσματική δημόσια διοίκηση. Όσον αφορά στον παραγωγικό τομέα του δημοσίου, θα πρέπει να μειωθεί δραστικά με αποκρατικοποιήσεις και ΣΔΙΤ και όσες δραστηριότητες δεν μπορεί να τις αναλάβει ο ιδιωτικός τομέας θα πρέπει να πάρουν μια θεσμική μορφή που να μπορεί να εξασφαλίσει την απαιτούμενη αποτελεσματικότητα.

Περιορίζοντας την παραγωγική δραστηριότητα του κράτους

Το κράτος θα πρέπει να αποσυρθεί από το ρόλο του συμμετέχοντα στην αγορά και να αναπτύξει το ρόλο του ρυθμιστή και διευκολυντή της αγοράς, ξεκινώντας, κατά κύριο λόγο, με την πραγματοποίηση μιας σειράς αποκρατικοποιήσεων δημοσίων επιχειρήσεων. Οι αγορές θα πρέπει να λειτουργούν ελεύθερα, χωρίς κρατικούς περιορισμούς ή εμπόδια εισόδου και οι συμμετέχοντες σε αυτές να αποφασίζουν ελεύθερα για την κατανομή των πόρων στις διάφορες οικονομικές δραστηριότητες. Ο ρόλος του κράτους θα πρέπει να περιορίζεται στο να παρέχει ένα κατάλληλο ρυθμιστικό πλαίσιο και όχι στο να παρεμβαίνει στις αγορές και τα επαγγέλματα.

Ιδρύματα (Trusts)

Κομβικό ρόλο στην ενίσχυση της διαφάνειας, του αισθήματος ευθύνης, της αποτελεσματικής διοίκησης, της συνέχειας και συνοχής των ρόλων και των δραστηριοτήτων στο δημόσιο τομέα παίζει η μετατροπή των δημοσίων οργανισμών σε ιδρύματα (trusts). Παραδείγματα δημοσίων οργανισμών που θα μπορούσαν να συμμετάσχουν σε αυτό το πρόγραμμα διοικητικής μεταρρύθμισης είναι τα δημόσια νοσοκομεία, τα πανεπιστημιακά ιδρύματα, τα σχολεία, οι πολιτιστικοί οργανισμοί και τα μουσεία.

Στο νέο αυτό διοικητικό μοντέλο το ενεργητικό των κρατικών φορέων θα κατέχεται και θα διαχειρίζεται από το trust βάσει ενός προσυμφωνημένου πλαισίου και συγκεκριμένων πολιτικών διαχείρισης. Οι διαχειριστές των trust καθώς και οι υπάλληλοι που θα έχουν διοριστεί από τους διαχειριστές θα είναι υπεύθυνοι για την διοίκηση των trust και για την διαχείριση των κεφαλαίων του. Η τακτική πηγή χρηματοδότησης των φορέων αυτών θα προέρχεται από το κράτος μέσω Συμβάσεων Παροχής Υπηρεσιών ενώ τα αποτελέσματα και η τιμολογιακή πολιτική τους θα ρυθμίζονται από το αρμόδιο Υπουργείο ή και κάποιον άλλο ρυθμιστικό φορέα.

Το μοντέλο δημιουργίας των trust μακροπρόθεσμα αποσκοπεί στην ελαχιστοποίηση της πολιτικής παρέμβασης και κυβερνητικής επιρροής. Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί καθώς οι διαχειριστές των trust δεν θα μπορούν να απολυθούν από την εκάστοτε κυβέρνηση, ενώ η εκλογή νέων διαχειριστών θα λαμβάνει χώρα με την παραίτηση των παλαιότερων διαχειριστών.

Δράσεις

1. Συμπράξεις Δημόσιου – Ιδιωτικού Τομέα
 - Περιορισμός της γραφειοκρατίας και επιτάχυνση των διαδικασιών διενέργειας διαγωνισμών και σύστασης κοινοπραξιών ΣΔΙΤ
2. Ιδρύματα (Trusts)
 - Αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου αναφορικά με τους οργανισμούς του δημοσίου με διοικητική αυτονομία
 - Επιλογή περιπτώσεων αρχικής εφαρμογών και εξειδίκευση του τρόπου συνεργασίας με το δημόσιο

Επιδοτώντας τη ζήτηση

Ιστορικά η στρατηγική των κρατικών προϋπολογισμών προσανατολίζεται προς την επιδότηση της προσφοράς υπηρεσιών και πιο συγκεκριμένα στην επιχορήγηση και χρηματοδότηση των δαπανών και των επενδύσεων των δημοσίων οργανισμών. Η πρακτική αυτή οδήγησε στη μη αποδοτική εκμετάλλευση των δημοσίων πόρων, που συχνά έφτανε τα όρια της σπατάλης των κρατικών κονδυλίων για την παροχή χαμηλής ποιότητας δημοσίων υπηρεσιών σε σχέση με τις αντίστοιχες υπηρεσίες του ιδιωτικού τομέα.

Η παραπάνω πρακτική πρέπει να αλλάξει και αντί να χρηματοδοτείται από το δημόσιο ο φορέας που παρέχει την υπηρεσία, να χρηματοδοτείται ο πολίτης που την λαμβάνει, δίνοντάς του ταυτόχρονα την ελευθερία να επιλέξει μόνος του τον προμηθευτή. Το μοντέλο αυτό έχει δοκιμαστεί στην Ευρώπη και έχει αποδώσει σημαντικά οφέλη στις χώρες που το υλοποίησαν.

Παράλληλα θα πρέπει το κράτος να μεριμνήσει για την ταχεία ανάπτυξη ενός ρυθμιστικού πλαισίου που θα ενισχύσει την παραπάνω δομή και θα διευκολύνει τη δραστηριότητα των ιδιωτικών φορέων στην παροχή κοινωνικών αγαθών. Με αυτές τις αλλαγές, η κοινωνική πολιτική του κράτους θα εστιάσει στην ποιότητα και την επάρκεια των παρεχόμενων υπηρεσιών και όχι στην συντήρηση αναποτελεσματικών φορέων που «αιμορραγούν» οικονομικά επί σειρά ετών ενώ, παράλληλα, θα ενισχυθεί ο ελποτικός ρόλος του κράτους.

Δράσεις

1. Κρατική χρηματοδότηση των δαπανών των πολιτών για συγκεκριμένα κοινωνικά αγαθά αντί για χρηματοδότηση της λειτουργίας των δημοσίων οργανισμών που παρέχουν τα αγαθά αυτά
2. Ανάπτυξη ρυθμιστικού πλαισίου για την διευκόλυνση της δραστηριότητας του ιδιωτικού τομέα στην παροχή κοινωνικών αγαθών

Αναβαθμίζοντας τη διοικητική δραστηριότητα του κράτους

Στο πλαίσιο της εξυγίανσης της διοίκησης των φορέων του δημοσίου, θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμο να χρησιμοποιηθούν η εμπειρία και οι πρακτικές του ιδιωτικού τομέα. Η εμπειρία στελεχών του ιδιωτικού τομέα στην επίτευξη στόχων, στην τήρηση προθεσμιών, στον αποτελεσματικό σχεδιασμό διαδικασιών και στην αποδοτική εργασία θα συνέβαλλε ώστε να αλλάξει σημαντικά η υπάρχουσα κουλτούρα και ο τρόπος εργασίας. Στο πλαίσιο μίας πρωτότυπης ανταλλαγής εργατικού δυναμικού, μεσαία και υψηλά διοικητικά στελέχη του ιδιωτικού τομέα θα μπορούσαν να «δανειστούν» σε κρίσιμες θέσεις στους δημοσious φορείς, ενώ δημόσιοι υπάλληλοι θα μπορούσαν να εργαστούν στον ιδιωτικό τομέα. Στην ίδια λογική, θα έπρεπε να αρθούν οι όποιοι περιορισμοί κινητικότητας των δημοσίων υπαλλήλων, ελαχιστοποιώντας τις περιπτώσεις υπερ-στελέχωσης και υπο-στελέχωσης δημοσίων φορέων.

Η διάχυση της εργασιακής κουλτούρας του ιδιωτικού τομέα προς το δημόσιο δεν περιορίζεται μόνο στην ανταλλαγή εργαζομένων. Η αξιολόγηση και η επιβράβευση των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα μπορεί να αποτελέσει το υπόδειγμα για την μεταρρύθμιση του συστήματος αξιολόγησης εργαζομένων στον δημόσιο τομέα. Η σύνδεση της τελικής αμοιβής του εργαζομένου με το αποτέλεσμα της εργασίας του, οι συχνές αξιολογήσεις, καθώς και η ενδυνάμωση της ιεραρχίας και του αισθήματος ευθύνης για το αποτέλεσμα της εργασίας, είναι παραδείγματα μίας νέας διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού.

Ταυτόχρονα, τα στελέχη της δημόσιας διοίκησης πρέπει να εξοπλιστούν με τις διοικητικές δεξιότητες και συμπεριφορές που απαιτούνται για την αποτελεσματική και αποδοτική αξιοποίηση των πόρων προς όφελος των πολιτών και την εξυπηρέτηση των βασικών στρατηγικών κατευθύνσεων της χώρας. Για την επίτευξη της αλλαγής θα χρειαστεί μια στρατηγική διαχείρισης των δεξιοτήτων που να εστιάζει στην προσέλκυση και ανάπτυξη στελεχών που επιδεικνύουν τις απαραίτητες συμπεριφορές.

Η δημόσια διοίκηση πρέπει να αποκτήσει σταθερή ηγεσία, που δεν μεταβάλλεται με τα αποτελέσματα των εκλογών, καθώς και ιεραρχικό βάθος. Μόνιμοι Γενικοί Γραμματείς σε κάθε Υπουργείο που να μην ορίζονται από την κυβέρνηση και αναβάθμιση των αρμοδιοτήτων των Γενικών Διευθυντών των Υπουργείων αποτελούν στρατηγικές κινήσεις για τη βελτίωση της διοίκησης στον δημόσιο τομέα.

Εξωτερική Ανάθεση (Outsourcing)

Η εξωτερική ανάθεση (outsourcing) εφαρμόζεται ήδη στο δημόσιο τομέα, τα τελευταία χρόνια. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η ανάθεση στα επιμελητήρια των αρμοδιοτήτων έκδοσης άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας για τις μεταποιητικές μονάδες, η πρόβλεψη για το μητρώο πιστοποιημένων αξιολογητών Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, το μητρώο περιβαλλοντικών ελεγκτών, η χρήση μητρώου πιστοποιημένων μηχανικών για την έκδοση ενεργειακών πιστοποιητικών, καθώς και η ανάθεση του ελέγχου και της έκδοσης φορολογικών πιστοποιητικών σε ελεγκτικές εταιρείες.

Τα πλεονεκτήματα της εξωτερικής ανάθεσης αφορούν, αφενός μεν, στη μείωση δαπανών και, αφετέρου, στη δημιουργία προστιθέμενης αξίας προς τον πολίτη/επιχείρηση λήπτη της υπηρεσίας. Επίσης η εξωτερική ανάθεση συμβάλλει στην γενικότερη ανάπτυξη της οικονομίας αφού ο ιδιώτης προμηθευτής/πάροχος μπορεί να λειτουργήσει έξω από τους περιορισμούς του δημοσίου και έχει τη δυνατότητα να επεκτείνει τις υπηρεσίες και τη γεωγραφική κάλυψη της δραστηριότητας που αναλαμβάνει πέρα από τα όρια της περιοχής (πόλη, περιφέρεια) που μέχρι σήμερα καλύπτει.

Δράσεις

1. Μεταφορά προσωπικού, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, από τη δημόσια διοίκηση στον ιδιωτικό τομέα και αντίστροφα
2. Κεντρική διαχείριση του ανθρωπίνου κεφαλαίου της δημόσιας διοίκησης και εξισορρόπηση αναγκών - ζήτησης
3. Στοχοθεσία, αξιολόγηση και ανταμοιβή των κατόχων θέσεων ευθύνης βάσει αποτελεσμάτων
4. Μόνιμη δομή διοίκησης και μη πολιτικές τοποθετήσεις προσώπων
5. Εξωτερική Ανάθεση (Outsourcing)
 - Προεπιλογή βασικών υπηρεσιών δημοσίων φορέων που μπορούν να ανατεθούν σε εξωτερικό συνεργάτη/ πάροχο
 - Καθορισμός του μηχανισμού σύναψης της σχετικής συμφωνίας, παρακολούθησης και ελέγχου της ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών
 - Ανάπτυξη πρότυπων τρόπων συνεργασίας με τον πάροχο (πρότυπες συμβάσεις, τρόπος αμοιβής, προϋποθέσεις συνεργασίας, κλπ)

Η αλλαγή του παιχνιδιού

Για να μπει η Ελλάδα σε μια τροχιά ανάπτυξης πρέπει, πρώτα από όλα, να αποκτήσει ξανά την εμπιστοσύνη των αγορών, των επενδυτών και των εταιρών της. Χωρίς αυτή θα πρέπει να πορευτεί, την περίοδο της επερχόμενης ανάκαμψης, χωρίς εξωτερικά κεφάλαια, παρατείνοντας τις δυσκολίες και χάνοντας τα οποιαδήποτε ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα έχουμε διατηρήσει.

Η **συγκέντρωση κεφαλαίων σε δύο μόνο περιοχές δραστηριότητας** και σε μεγάλης κλίμακας επενδύσεις, αντί για την διασπορά τους σε πολλές μικρές ευκαιρίες, αποτελεί το πρώτο βήμα αναβάθμισης της επαφής με τις αγορές. Οι υποδομές και ο τουρισμός συνδέονται με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας και, με τους ισχυρούς πολλαπλασιαστές τους, θα περάσουν την ανάπτυξη γρήγορα σε όλη την υπόλοιπη οικονομία.

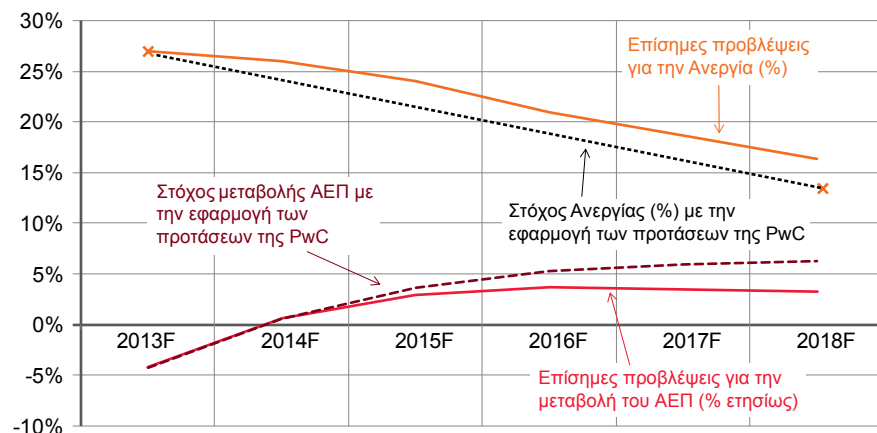
Ειδικά για τον τουρισμό, η **μεγάλη αύξηση της κλίμακας δραστηριότητας** τόσο στην ακίνητη περιουσία, μέσω ειδικών ΑΕΕΑΠ, όσο και στην παροχή ξενοδοχειακών υπηρεσιών, μέσω εταιρειών διαχείρισης, είναι προαπαιτούμενο για την βελτίωση των οικονομικών τους και, κατ' επέκταση, για την προσέλκυση κεφαλαίων.

Η ουσιαστική εκμετάλλευση των κεφαλαίων των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ απαιτεί **ριζική αλλαγή της φιλοσοφίας κατανομής τους**, από επιδοτήσεις σε δάνεια και από δημόσια σε ιδιωτική διαχείριση της επενδυτικής διαδικασίας. Τα κεφάλαια αυτά είναι κρίσιμης σημασίας για συγχρηματοδότηση επενδύσεων με τρόπο που να βελτιώνει την σχέση ρίσκου/ απόδοσης των επενδυτών.

Η **απελευθέρωση περιουσιακών στοιχείων** από τους ισολογισμούς των τραπεζών θα προσελκύσει σημαντικά κεφάλαια γεννώντας ένα κύκλο δευτερογενών επενδύσεων σε όλη την οικονομία. Αυτό θα αποτελέσει πραγματικό σήμα στους διεθνείς επενδυτές των οποίων η παρουσία θα ενισχύσει την εμπιστοσύνη στην χώρα και θα δώσει ρευστότητα στην οικονομία.

Τέλος, η **αρχιτεκτονική του δημοσίου τομέα** και η φιλοσοφία διαχείρισής του πρέπει να αλλάξουν πλήρως. Η σαφής διάκριση της κεντρικής κυβέρνησης από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες του δημοσίου είναι προϋπόθεση εμπιστοσύνης. Το ίδιο αποτελούν η αναβάθμιση της διοίκησης του στενού δημοσίου τομέα και η σμίκρυνση των υπολοίπων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που θα παραμείνουν, μετά την μεταφορά στον ιδιωτικό τομέα όσων περισσότερων γίνεται.

Η απλή αυτή στρατηγική μπορεί να προσελκύσει τουλάχιστον €45 δισ. επενδύσεων στα επόμενα δέκα χρόνια. Μέσα από τους ισχυρούς πολλαπλασιαστές των υποδομών και του τουρισμού, θα προσθέσουν €8 δισ. στο ΑΕΠ κάθε χρόνο με αντίστοιχη αύξηση της φορολογητέας ύλης και των φόρων κατά τουλάχιστον €3 δισ. ετησίως ενώ θα δημιουργηθούν 140.000 νέες σταθερές θέσεις εργασίας.

Πηγές: ΕΛΣΤΑΤ, Bank of Greece, International Monetary Fund, Ministry of Finance

Για να μπορέσουν να προχωρήσουν αλλαγές τέτοιας σημασίας και να υλοποιηθεί αυτή η στρατηγική θα πρέπει ο πολιτικός διάλογος να μετακινηθεί:

- Από τη μείωση του χρέους στην αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας
- Από την αντίληψη της δημόσια χρηματοδοτούμενης κατανάλωσης στην προώθηση της ιδιωτικά χρηματοδοτούμενης επένδυσης
- Από την στήριξη ενός αργού, αντι-επενδυτικού και μπερδεμένου δημοσίου τομέα στην δημιουργία ενός διευκολυντικού για την ανάπτυξη κράτους

Αν κατορθώσουμε και θέσουμε πολιτικά σε κίνηση την διαδικασία της αλλαγής θα ξανακερδίσουμε την χαμένη εμπιστοσύνη και θα βάλουμε εμπρός τον ενάρκτο κύκλο της ανάπτυξης της χώρας. Δεν μας έχει μείνει πολύς χρόνος και **«οι καιροί ου μενετοί της ημετέρας βραδύτητας».**

Η PwC Ελλάδα βοηθά επιχειρήσεις και ιδιώτες να δημιουργήσουν έργο που έχει την αξία που αναζητούν. Είμαστε μέλος του δικτύου εταιρειών της PwC, ένα δίκτυο με περισσότερα από 184.000 στελέχη σε 157 χώρες. Οι άνθρωποί μας δεσμεύονται να παραδίδουν ποιοτικό έργο στις ελεγκτικές, φορολογικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες που αναλαμβάνουν. Έχουμε γραφεία στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη και απασχολούμε περισσότερους από 850 εργαζόμενους. Πείτε μας τι έχει αξία για σας και μάθετε ακόμα περισσότερα στην ιστοσελίδα μας, www.pwc.com/gr.

Το παρόν έχει συνταχθεί με σκοπό την παροχή πληροφοριών σε θέματα γενικού ενδιαφέροντος και δεν συνιστά επαγγελματική συμβουλή. Δεν θα πρέπει κανείς να βασισθεί στα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο παρόν προκειμένου να λάβει αποφάσεις χωρίς να λάβει προηγουμένως ειδικές επαγγελματικές συμβουλές. Ουδεμία εγγύηση, άμεση ή έμμεση, παρέχεται ως προς την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιέχονται στο παρόν. Η PwC δεν αποδέχεται και δεν αναλαμβάνει οποιαδήποτε ευθύνη για συνέπειες που ενδεχομένως θα προκύψουν από την απόφαση οποιαδήποτε να ενεργήσει ή να απόσχει από ενέργεια με βάση τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στο παρόν και για οποιαδήποτε απόφαση ληφθεί με βάση το παρόν.

Copyright © 2013 - 2014 PricewaterhouseCoopers AE, PricewaterhouseCoopers Business Solutions AE. Με επιφύλαξη όλων των νομίμων δικαιωμάτων.
Η επωνυμία 'PwC' αναφέρεται στην εταιρεία μέλος του δικτύου στην Ελλάδα, και σε μερικές περιπτώσεις μπορεί να αναφέρεται στο δίκτυο των εταιρειών μελών της PwC. Κάθε εταιρεία μέλος αποτελεί μια ξεχωριστή νομική οντότητα. Για περισσότερες πληροφορίες, παρακαλούμε επισκεφθείτε το www.pwc.com/structure

www.pwc.gr

